

DNEVI VARSTVOSLOVJA 2026

ZBORNİK POVZETKOV

Andrej Sotlar, Igor Areh, Benjamin Flander, Maja Modic, Tinkara Pavšič Mrevlje (uredniki)

Univerzitetna založba
Univerze v Mariboru

Univerza v Mariboru

Fakulteta za varnostne vede

27. Dnevi varstvoslovja, Bohinjska Bistrica, 4. in 5. junij 2026

Zbornik povzetkov

Uredniki

Andrej Sotlar

Igor Areh

Benjamin Flander

Maja Modic

Tinkara Pavšič Mrevlje

Junij 2026

Naslov <i>Title</i>	27. Dnevi varstvoslovja, Bohinjska Bistrica, 4. in 5. junij 2026 <i>27th Days of Criminal Justice and Security, Bohinjska Bistrica, 4th & 5th of June 2026</i>
Podnaslov <i>Subtitle</i>	Zbornik povzetkov <i>Book of Abstracts</i>
Uredniki <i>Editors</i>	Andrej Sotlar (Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede) Igor Areh (Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede) Benjamin Flander (Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede) Maja Modic (Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede) Tinkara Pavšič Mrevlje (Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede)
Jezikovni pregled <i>Language editing</i>	Barbara Erjavec (Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede)
Tehnična urednika <i>Technical editors</i>	Jan Perša (Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba) Barbara Erjavec (Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede)
Oblikovanje ovitka <i>Cover designer</i>	Jan Perša (Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba), prirejeno po idejni oblikovni osnovi Aleksandra Podlogarja (Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede)
Grafika na ovitku <i>Cover graphic</i>	Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, 2017 oblikovalec Aleksander Podlogar (Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede)
Konferenca <i>Conference name</i>	27. Dnevi varstvoslovja
Datum konference <i>Conference date</i>	4. in 5. junij 2026
Kraj konference <i>Conference location</i>	Bohinjska Bistrica, Slovenija
Programsko-organizacijski odbor <i>Program-organizing committee</i>	Andrej Sotlar (predsednik), Igor Areh, Benjamin Flander, Maja Modic, Tinkara Pavšič Mrevlje, Andrej Sotlar, Anja Zahirović, Barbara Erjavec, Aleksander Podlogar, Violeta Malić in Gregor Bec (vsi Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede)

Založnik **Univerza v Mariboru**
Published by **Univerzitetna založba**
Slomškovo trgo 15, 2000 Maribor, Slovenija
<https://press.um.si>, zalozba@um.si

Izdajatelj **Univerza v Mariboru**
Issued by **Fakulteta za varnostne vede**
Kotnikova ulica 8, 1000 Ljubljana, Slovenija
<https://www.fvv.um.si>, fvv@um.si

Izdaja
Edition Prva izdaja

Vrsta publikacije
Publication type E-knjiga

Dostopno na
Available at <http://press.um.si/index.php/ump/catalog/book/1122>

Izdano
Published at Maribor, Slovenija, junij 2026

© **Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba**
/ *University of Maribor, University of Maribor Press*

Besedilo / *Text* © avtorji in Sotlar, Areh, Flander, Modic, Pavšič Mrevlje (uredniki), 2026

To delo je objavljeno pod licenco Creative Commons Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Brez predelav 4.0 Mednarodna. / *This work is licensed under the Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 4.0 International License.*

Uporabnikom je dovoljeno reproduciranje brez predelave avtorskega dela, distribuiranje, dajanje v najem in priobčitev javnosti samega izvirnega avtorskega dela, in sicer pod pogojem, da navedejo avtorja in da ne gre za komercialno uporabo.

Vsa gradiva tretjih oseb v tej knjigi so objavljena pod licenco Creative Commons, razen če to ni navedeno drugače. Če želite ponovno uporabiti gradivo tretjih oseb, ki ni zajeto v licenci Creative Commons, boste morali pridobiti dovoljenje neposredno od imetnika avtorskih pravic.

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

Stališča, izražena v povzetkih, so stališča avtorjev in jih ni mogoče pripisati Univerzi v Mariboru, Fakulteti za varnostne vede ter institucijam, kjer so zaposleni.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Univerzitetna knjižnica Maribor

351.78(082)(0.034.2)

DNEVI varstvoslovja (27 ; 2026 ; Bohinjska Bistrica)

27. Dnevi varstvoslovja, Bohinjska Bistrica, 4. in 5. junij 2026 [Elektronski vir] : zbornik povzetkov / uredniki Andrej Sotlar ... [et al.]. - 1. izd. - E-zbornik. - Maribor : Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba, 2026

Način dostopa (URL) : <https://press.um.si/index.php/ump/catalog/book/1122>

ISBN 978-961-299-151-7 (PDF)

doi: 10.18690/um.fvv.3.2026

COBISS.SI-ID 279610883

ISBN 978-961-299-151-7 (pdf)

DOI <https://doi.org/10.18690/um.fvv.3.2026>

Cena
Price Brezplačni izvod

Odgovorna oseba založnika
For publisher prof. dr. Zdravko Kačič, rektor Univerze v Mariboru

Čitiranje
Attribution Sotlar, A., Areh, I., Flander, B., Modic, M., Pavšič Mrevlje, T. (ur.). (2026). *27. Dnevi varstvoslovja, Bohinjska Bistrica, 4. in 5. junij 2026: zbornik povzetkov*. Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba. doi: 10.18690/um.fvv.3.2026

Kazalo

Uvodnik	1
Uredniki	
OKROGLE MIZE	3
Plenarna okrogla miza	5
Preprečevanje medvrstniškega nasilja na šolah	
Okrogla miza	9
Napovedovanje varnostnih tveganj v lokalnih skupnostih: umetna inteligenca, podatki, modeli in omejitve slovenskih občin	
Okrogla miza	11
Trajnostni pristopi k poučevanju kibernetске varnosti za prenosljivo znanje prihodnosti	
POVZETKI PRISPEVKOV	13
Méndezova načela kot temelj sodobnega preiskovalnega intervjuvanja	15
Igor Areh	
Vloga zasebnega varovanja v kompleksnih krizah	17
Anja Babnik, Andrej Sotlar	
Varnostne smernice za digitalno družbo 5.0 v razmerah kibernetских in hibridnih groženj	19
Igor Bernik	
Javno dostopni obveščevalni viri: izzivi in priložnosti	21
Jaroš Britovšek	
Zadovoljstvo z delom med zaporskimi delavci	23
Andrej Butala, Rok Hacin	
Skupnostno tolmačenje: vloga tolmača in prevajalca v policijskih postopkih	25
Sonja Cekova Stojanoska	

Psihoaktivne snovi med mladimi Hana Cigole, Andrea Davidović, Diana Radej	27
Demokratični nadzor nad policijsko dejavnostjo in izvajanjem policijskih pooblastil v Republiki Sloveniji Tomaž Čas, Žiga Božjak, Ivanka Oberman	29
Medvrstniško nasilje v Pomurju – med preventivo in realnostjo Katja Eman, Saša Car, Damir Ivančič, Dejan Bagari	31
Primer EncroChat Benjamin Flander	33
Digitalni podatki v vozilih, avtomobilski servisi in politike informacijske varnosti Anton Galun, Blaž Markelj, Sabina Zgaga Markelj	35
Značilnosti sodobnih oboroženih konfliktov Maja Garb	37
Prototip informacijske rešitve za ocenjevanje in napovedovanje varnostnih pojavov v slovenskih občinah Sandi Gec, Anže Mihelič, Dejan Lavbič	39
Od prevzgojnega doma k reintegracijskemu domu za mlade: implikacije nove zakonodaje za prakso dela z mladoletniki Nastja Holc	41
Iz šole v zapor Larisa Jazbar	43
Strateško predvidevanje v policijski dejavnosti: sistematični pregled literature Luka Jelovčan, Kaja Prislán Mihelič	45
Varnostna kultura kot dejavnik učinkovitosti obrambnega sistema in krepitev nacionalne varnosti Gorazd Justinek, Jernej Letnar Černič, Branko Lobnikar, Ajda Šulc, Miha Dvojmoč	47
Človeški faktor v forenzični znanosti Dorijan Keržan	49
Razširjenost nasilja nad krhkimi starejšimi Monika Klun	51

Značilnosti preiskovanja in dokazovanja nasilja odraslih otrok nad starši v Sloveniji	53
Monika Klun, Aleš Bučar Ručman, Danijela Frangež	
Kontrolni seznam skladnosti z ZInfV-1	55
Nejc Kotnik, Nina Bernik, Matjaž Hriberšek	
Razumevanje pravila 21 čevljev – pregled tujih raziskav	57
David Kranjc	
Upravljanje varnostnih tveganj v lokalnih okoljih	59
Bor Križnar, Nina Škornik, Maja Goričan, Alja Deržaj, Kiara Petrovič, Vida Wahlmark, Krištof Marij Čušin, Anže Mihelič, Luka Jelovčan	
Organizacijska odpornost zdravstveno-raziskovalnih institucij pri izvajanju mednarodnih raziskovalnih projektov	61
Uroš Kuhar	
Javno-zasebno sodelovanje za varnost in odpornost kritične infrastrukture v Sloveniji: sistematični pregled literature s poudarkom na energetiki in digitalni infrastrukturi	63
Matevž Lipovšek, Branko Lobnikar	
Razvoj konceptualnega modela nadinstitucionalnega sistema ključnih kazalnikov uspešnosti za strateško upravljanje notranje varnosti	65
Branko Lobnikar	
Psihosocialna tveganja na delovnem mestu: tematska analiza objav na družbenem omrežju Instagram	67
Monika Martinc, Vanja Ida Erčulj	
Delo v splošno korist z romsko populacijo – izzivi, priložnosti in dobre prakse	69
Jerca Matoš	
Delo z obsojenci, povzročitelji kaznivega dejanja nasilja v družini	71
Julija Mejač Leskovšek	
Deset let raziskovanja na področju varnosti v lokalnih skupnostih – dosežki in izzivi	73
Gorazd Meško	
Predlog prilagojenega modela za ocenjevanje in napovedovanje varnostnih pojavov večjih razsežnosti v slovenskih občinah	75
Anže Mihelič, Bernarda Tominc, Andrej Sotlar, Miha Dvojmoč, Kaja Prislán Mihelič	
Kompleksnost nasilja v družini skozi obravnavo primera	77
Neža Miklič, Jožica Gaberšek Šket	

Polijska preiskava nasilja v družini – analiza primerov z namenom kakovostnejše preiskave ter podanimi predlogi za njeno izboljšavo Neža Miklič	79
Profesionalne kompetence probacijskega svetovalca Miha Novak	81
Pregled raziskovanja legitimnosti in samozaznave legitimnosti v zaporskem okolju Zala Osterc, Gorazd Meško, Rok Hacin	83
Vpliv preiskovanja spolnih zlorab otrok na psihosocialno obremenitev preiskovalcev Mihaela Perković Karadža, Igor Areh	85
Od regulativnih zahtev do informacijskovarnostnega vedenja zaposlenih: večnivojska analiza informacijskovarnostne kulture v kontekstu Zakona o informacijski varnosti Gregor Petrič, Anja Kolak, Teodora Tea Ristevska Skušek	87
Razširjenost nasilja nad starejšimi v Sloveniji z vidika starejših odraslih Teja Primc, Branko Lobnikar, Kaja Prislan Mihelič	89
Okvir kompetenc za kibernetiko varnost Kaja Prislan Mihelič, Anže Mihelič, Ajda Šulc	91
Uporaba instrumenta za merjenje ozaveščenosti o informacijski varnosti HAIS-Q Nejc Rokavec, Simon Vrhovec	93
Sodelovanje Slovenske vojske in policije na področju komunikacijsko-informacijskih sistemov in povezljivosti državnih organov pri krepitevi nacionalne varnosti Dejan Šimat, Matjaž Mravlja	95
Kdo ostaja digitalno izključen? Analiza dejavnikov tveganja med starejšimi odraslimi Nina Škornik, Anže Mihelič	97
Kompetence za kibernetiko varnost starejših odraslih Ajda Šulc, Alja Deržaj, Živa Večko, Kaja Prislan Mihelič	99
Socialna izključenost kot dejavnik sodobnih varnostnih tveganj: vloga smernic mednarodnih organizacij pri krepitevi družbene odpornosti Bernarda Tominc	101

Forenzičnoobveščevalna dejavnost in umetna inteligenca: trenutno stanje in prihodnji izzivi	103
Taša Torbica, Dorijan Keržan, Robert Praček, Boštjan Slak	
Implementacija sistema za forenzično obrazno primerjavo v slovenski policiji	105
Matej Trapečar	
»BITI ali NE BITI« – obravnava osebe s kaznivim dejanjem zalezovanja na probacijski enoti	107
Urška Tropsenauer, Tadeja Grubar	
Svoboda pod nadzorom	109
Urška Tropsenauer, Barbara Ternik	
Možnosti delovanja zasebnega varovanja na področju izvrševanja nalog pravosodne policije	111
David Vasić, Andrej Sotlar, Emanuel Banutai	
Orodja za odkrivanje in odzivanje na kibernetске grožnje: primerjalna analiza Cortex XDR in Microsoft Defender	113
Tim Veršnik, Simon Vrhovec	
Študenti in prepoznavna manipuliranih digitalnih vsebin	115
Simon Vrhovec, Nina Bernik	
Spoštovanje procesnih pravic v policijskem pridržanju: med standardi Evropskega odbora za preprečevanje mučenja in nečloveškega ali ponižujočega ravnanja ali kaznovanja in prakso	117
Katarina Vučko, Ivan Šelih	

Uvodnik

UREDNIKI

Spoštovani bralke in bralci.

Zbornik povzetkov predstavlja vsebino okroglih miz in sekcij, ki so jih znanstveniki, praktiki in študenti pripravili za vsakoletni »sejem« idej, predlogov in ugotovitev s širšega področja varnosti – 27. Dneve varstvoslovja.

Letos smo za temo plenarne okrogle mize izbrali preprečevanje medvrstniškega nasilja na šolah. V okviru Erasmus+ projekta »Z znanjem nad nasilje v šolah« (kNOwBullying) je namreč nastal znanstveno evalviran program preprečevanja medvrstniškega nasilja na šolah, okrogla miza pa med drugim služi tudi za razširjanje védenja o procesu oblikovanja preventivnega programa za preprečevanje medvrstniškega nasilja, njegovi vsebini in izvedbi na šolah v Sloveniji. Druga okrogla miza obravnava posebnosti ocenjevanja in obvladovanja varnostnih tveganj na ravni slovenskih občin v kontekstu razvoja tehničnega orodja za napovedovanje in obvladovanje varnostnih pojavov večjih razsežnosti za potrebe lokalnih skupnosti. Tretja okrogla miza pa je posvečena oblikovanju standardov znanja, splošnih in operativnih učnih ciljev ter didaktičnih pristopov za poučevanje informacijske in kibernetske varnosti na osnovnošolski in srednješolski ravni

In da bo »sejem res živ« se tudi v številnih sekcijah najde za vsakogar nekaj – od varstvoslovja, policijske dejavnosti, kriminologije, kriminalistike, prava, penologije, informacijske varnosti do dejavnosti oboroženih sil – skratka, vse tisto, kar se tako ali drugače nanaša na varnost sodobne družbe v najširšem pomenu.

Univerzitetna založba
Univerze v Mariboru

OKROGLE MIZE

Univerza v Mariboru

Fakulteta za varnostne vede

Plenarna okrogla miza: Preprečevanje medvrstniškega nasilja na šolah

TINKARA PAVŠIČ MREVLJE
moderator

ALEŠ BUČAR RUČMAN, VERONIKA TAŠNER, SIMON SLOKAN,
ROBERT TEKAVEC, PETER PIRC
razpravljavci

Izhodišča. Raziskave kažejo, da je medvrstniško nasilje na šolah pojav, ki negativno vpliva na učenke in učence, učitelje, starše in celotne skupnosti. Prinaša negativne posledice na počutje, zdravje, zmanjšuje kakovost življenja in akademsko uspešnost učencev, uničuje odnose v soseski in zmanjšuje potenciale celotnih družb. Posledice za vpletene so lahko hude in dolgotrajne. Skandinavske države so zato že v 1980-ih letih razvile preventivne programe. Znanstvene evalvacije tujih programov potrjujejo, da je mogoče medvrstniško nasilje uspešno preprečevati.

Osrednji cilj projekta Erasmus+ »Z znanjem nad nasilje v šolah« (kNOwBullying) je priprava in izvedba znanstveno evalviranega programa preprečevanja medvrstniškega nasilja na šolah. Program so pripravili in ga izvajajo partnerji, ki prihajajo iz Slovenije, Hrvaške, Nemčije in Švedske, dodatno pa vključuje še skupino raziskovalcev iz številnih evropskih držav, ZDA in Japonske. Program je bil v šolskem letu 2025/2026 testiran na 5 šolah v Sloveniji in 3 šolah na Hrvaškem. Na osnovi izkušenj programa bodo oblikovana priporočila za vzpostavitev systemskega pristopa preprečevanja medvrstniškega nasilja na šolah v Sloveniji in na Hrvaškem.

Pot oblikovanja vsebine programa je vključevala analizo obstoječega stanja na vključenih šolah (kvalitativno in kvantitativno raziskavo) ter spoznavanje dobrih praks v tujini. V maju 2025 je bila pod častnim pokroviteljstvom predsednice Republike Slovenije, Nataše Pirc Musar, organizirana prva mednarodna konferenca »Sistemski pristop k preprečevanju medvrstniškega nasilja v šolah« in tridnevne delavnice, na katerih je več kot 100 raziskovalcev, učiteljev, svetovalnih delavcev, policistov, predstavnikov nevladnih organizacij razvijalo vsebine preventivnega programa kNOwBullying. Za razumevanje problematike in vpogled v stanje v Sloveniji je bila v marcu 2025 ob pomoči Združenja ravnateljev in pomočnikov ravnateljev izvedena tudi podrobna nacionalna raziskava o medvrstniškem nasilju na reprezentativnem vzorcu učencev 7. in 9. razredov.

Implementacija preventivnega programa na 5 šolah v Sloveniji in 3 šolah na Hrvaškem se je začela z delavnicami za učitelje, vodstva šol, svetovalne delavce in vse zaposlene na šolah. Usposabljanje je bilo izvedeno za starše in učence. V sklopu posebnega dneva dejavnosti so na vseh šolah potekale aktivnosti, ki so se osredotočale na različne oblike medvrstniškega nasilja in preventivno delovanje. Pri izvedbi delavnic in izvajanju projekta partnerji projekta in šole aktivno sodelujejo s Centri za socialno delo, Policijo in zavodom Logout. Vzpostavlja se tesno sodelovanje med šolami in drugimi institucijami. Šolam, vključenim v projekt, je na voljo tudi stalna pomoč interdisciplinarne skupine strokovnjakov, ki ob hujših primerih medvrstniškega nasilja svetujejo glede ukrepanja.

Na okrogli mizi je predstavljen proces oblikovanja preventivnega programa za preprečevanje medvrstniškega nasilja, njegova vsebina in izvedba na šolah v Sloveniji. Predstavljena je vloga treh ključnih partnerjev projekta: Fakultete za varnostne vede Univerze v Mariboru, Pedagoške fakultete Univerze v Ljubljani in Inšpektorata RS za šolstvo ter dveh aktivnih izvajalcev vsebin: Osnovne šole zbor odposlancev iz Kočevja ter Policije.

Ključne besede: medvrstniško nasilje, preprečevanje nasilja, ustrahovanje, mladi, šola

O razpravljalcih:

Aleš Bučar Ručman

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija

Veronika Tašner

Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta, Ljubljana, Slovenija

Simon Slokan

Inšpektorat Republike Slovenije za šolstvo, Ljubljana, Slovenija

Robert Tekavec

Generalna policijska uprava, Policija, Ljubljana, Slovenija

Peter Pirc

Osnovna šola Zbor odposlancev, Kočevje, Slovenija

Okrogla miza: Napovedovanje varnostnih tveganj v lokalnih skupnostih: umetna inteligenca, podatki, modeli in omejitve slovenskih občin

ANŽE MIHELČ
moderator

IVAN MEGLIČ, STAŠ SVETEK, DONALD RUS, SANDI GEC, JAROŠ BRITOVŠEK
razpravljavci

Izhodišča. Okrogla miza obravnava posebnosti ocenjevanja in obvladovanja varnostnih tveganj na ravni slovenskih občin v kontekstu razvoja tehničnega orodja za napovedovanje in obvladovanje varnostnih pojavov večjih razsežnosti za potrebe lokalnih skupnosti. Izhodišče razprave predstavlja dejstvo, da je slovenski prostor občin izrazito razdrobljen in heterogen, zaradi česar se občine med seboj pomembno razlikujejo po velikosti, razpoložljivih proračunskih sredstvih, kadrovskih kapacitetah, strokovni podpori in operativnih zmožnostih za odzivanje na tveganja. Poseben poudarek je namenjen vprašanju, da številni varnostni pojavi, zlasti tisti, povezani z naravnimi nesrečami, ne sledijo administrativnim mejam občin, temveč so odvisni od širših geografskih, hidroloških, geoloških in reliefnih značilnosti prostora. Razprava zato naslavlja dilemo, kako na lokalni ravni razvijati ustrezne modele ocenjevanja tveganj, ki bodo hkrati upoštevali medobčinsko povezanost pojavov in specifične zmožljivosti posameznih okolij, kot so prostovoljna gasilska

društva, lokalna mehanizacija in razpoložljivost strokovnega osebja. Del razprave je namenjen tudi tehničnim rešitvam za napovedovanje tveganj ter vprašanju podatkov: kateri podatki so potrebni, kako jih pridobivati, povezovati in vrednotiti ter na kakšen način lahko prispevajo k zanesljivejšemu odločanju in učinkovitejšemu obvladovanju varnostnih pojavov v lokalnih skupnostih.

Okrogla miza temelji na projektu Razvoj modela in prototipa tehnične rešitve za obvladovanje varnostnih pojavov na lokalni ravni (MONSOON) V5-24002, ki ga sofinancirajo ARIS Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije, Ministrstvo za notranje zadeve, Ministrstvo za notranje zadeve Policija, Ministrstvo za obrambo in Ministrstvo za javno upravo ter izvajata Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede in Univerza v Ljubljani, Fakulteta za računalništvo in informatiko.

Ključne besede: vključujoča kibernetika varnost, informacijska varnost, varnost mladih, osnovnošolsko izobraževanje, srednješolsko izobraževanje

O razpravljavcih:

Anže Mihelič

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija

Ivan Meglič

Občina Naklo, Naklo, Slovenija

Staš Svetek

Ministrstvo za notranje zadeve Republike Slovenije, Ljubljana, Slovenija

Donald Rus

Ministrstvo za notranje zadeve Republike Slovenije, Policija, Ljubljana, Slovenija

Sandi Gec

Univerza v Ljubljani, Fakulteta za računalništvo in informatiko, Ljubljana, Slovenija

Jaroš Britovšek

Ministrstvo za obrambo Republike Slovenije, Ljubljana, Slovenija

Okrogla miza: Trajnostni pristopi k poučevanju kibernetске varnosti za prenosljivo znanje prihodnosti

ANŽE MIHELIC
moderator

UROŠ SVETE, KARMEN PIŽORN, ANDREJ BRODNIK, IGOR BERNIK
razpravljavci

Izhodišča. Okrogla miza obravnava izzive oblikovanja standardov znanja, splošnih in operativnih učnih ciljev ter didaktičnih pristopov za poučevanje informacijske in kibernetске varnosti na osnovnošolski in srednješolski ravni. V središču razprave je vprašanje, kako zasnovati ključne kurikularne rešitve, ki ne bi bile vezane zgolj na trenutno stanje tehnologije, temveč bi omogočale razvoj trajnega, prenosljivega in razvojno odgovornega znanja. Poseben poudarek je namenjen temu, kako učence in dijake opremiti s takšnimi znanji, veščinami in spretnostmi, ki bodo ostali uporabni tudi ob spremembah tehnologije, spletnih platform, uporabniških vmesnikov in praks upravljanja zasebnosti. Razprava hkrati naslovi vprašanje ustreznega razmerja med konceptualnim razumevanjem temeljnih pojmov, kot so zasebnost, digitalna sled, varovanje podatkov, tveganje in varna raba tehnologij, ter učenjem na konkretnih primerih. Medtem ko pretirano abstrakten pristop lahko zmanjšuje uporabnost znanja v praksi, lahko izrazito aplikativno poučevanje, vezano na specifične platforme ali trenutne nastavitve, hitro zastara in ne omogoča globljega razumevanja. Namen okrogle mize je zato razpravljati, kako oblikovati standarde znanja, ki bodo hkrati jasni, merljivi, pedagoško izvedljivi in dovolj odprti, da bodo

podpirali dolgoročno relevantno ter prenosljivo kibernetško in informacijskovarnostno pismenost mladih.

Okrogla miza temelji na projektu Razvoj kurikuluma in modela izobraževanja informacijske varnosti na osnovnih in srednjih šolah (MINA), ki ga financira Urad Vlade RS za informacijsko varnost in izvajajo Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Univerza v Ljubljani, Fakulteta za računalništvo in informatiko ter Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.

Ključne besede: informacijska varnost, kibernetška varnost, osnovne šole, srednje šole, standardi znanja, operativni učni cilji

O razpravljavcih:

Anže Mihelič

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija

Uroš Svete

Urad Vlade Republike Slovenije za informacijsko varnost, Ljubljana, Slovenija

Karmen Pižorn

Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta, Ljubljana, Slovenija

Andrej Brodnik

Univerza v Ljubljani, Fakulteta za računalništvo in informatiko, Ljubljana, Slovenija

Igor Bernik

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija

Univerzitetna založba
Univerze v Mariboru

POVZETKI

Univerza v Mariboru

Fakulteta za varnostne vede

Méndezova načela kot temelj sodobnega preiskovalnega intervjuvanja

IGOR AREH

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
igor.arch@um.si, tasa.torbica@student.um.si

Predstavljena je globalna pobuda za izboljšanje preiskovalnih intervjujev z osumljenci, žrtvami in pričami. V svetu še vedno ni enotnega, mednarodno usklajenega standarda za etično, učinkovito in na dokazih temelječe preiskovalno intervjuvanje, čeprav raziskave že desetletja kažejo, da prisilni, manipulativni in izsiljevalski pristopi povečujejo tveganje za lažna priznanja, netočne izpovedbe in sodne zmote. Nekatere države EU, Slovenija ni med njimi, so že uveljavile model preiskovalnega intervjuja, ki temelji na vzpostavljanju raporta, odprtem zbiranju informacij in spoštovanju človekovih pravic. Ta premik je dokazano prispeval k večji učinkovitosti delovanja policije in pravosodja.

Prispevek predstavlja tudi Méndezova načela. Ta določajo minimalne standarde za učinkovito in humano zbiranje informacij. Med ključnimi elementi so temeljita priprava, odprtost intervjuvarja, neprisilno okolje, vzpostavljanje in vzdrževanje raporta, uporaba znanstveno podprtih tehnik spraševanja, aktivno poslušanje ter kritična analiza pridobljenih informacij. Sodobne znanstvene ugotovitve jasno

kažejo, da stres, prisila, grožnje, zavajanje in jezikovna dominacija zmanjšujejo zanesljivost pridobljenih informacij. Nasprotno pa etično in strokovno vodeni intervjuji povečujejo verjetnost pridobivanja točnih, podrobnih in pravno uporabnih informacij. Méndezova načela omogočajo mednarodno podporo mnogim državam, v katerih je razvoj zasliševalskih standardov prepočasen ali pa ga sploh ni, kot je to razvidno iz primera Slovenije.

Ključne besede: Méndezova načela, preiskovalni intervju, zaslišanja, osumljenci, priče, žrtve, pravično pravosodje

Vloga zasebnega varovanja v kompleksnih krizah

ANJA BABNIK, ANDREJ SOTLAR

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
anja.babnik@student.um.si, andrej.sotlar@um.si

Varnost ni samo temeljna človekova potreba in pravica, ampak tudi pomembna družbena vrednota, za katere varstvo primarno skrbi država v okviru nacionalnovarnostnega sistema. Za sodobne družbe je značilna kompleksnost varnostnih groženj in tveganj, kot so pandemije, množične migracije, naravne in druge nesreče ter podobne krizne situacije. Tovrstne krize do skrajnosti obremenjujejo državne varnostne institucije in s tem ustvarjajo potrebe po dodatnem zagotavljanju varnosti ljudi, premoženja in kritične infrastrukture.

V takšnih okoliščinah poleg državnih varnostnih organov pomembno vlogo prevzemajo tudi nedržavni akterji. Med njimi je najštevilčnejše zasebno varovanje, ki predstavlja regulirano gospodarsko dejavnost in vključuje različne oblike fizičnega in tehničnega varovanja. V Sloveniji je področje urejeno z Zakonom o zasebnem varovanju, ki določa pogoje za izvajanje dejavnosti, sistem licenciranja ter nadzor države. Vloga zasebnega varovanja je v veliki meri preventivna, saj prispeva k preprečevanju in posledično zmanjševanju kriminalitete ter drugih varnostnih tveganj.

V kriznih razmerah se pomen zasebnega varovanja dodatno povečuje, saj lahko zaradi organizacijske fleksibilnosti in operativne odzivnosti okrepi varnostna prizadevanja družbe. Zasebno varovanje tako dopolnjuje delovanje javnih varnostnih institucij in prispeva k stabilnosti ter učinkovitejšemu zagotavljanju varnosti. Razumevanje vpliva kompleksnih kriz na obseg in naravo zasebnega varovanja zato predstavlja pomemben vidik razvoja sodobnega pluraliziranega varnostnega sistema.

Ključne besede: zasebno varovanje, kompleksne krize, varnostni sistem, javno-zasebno sodelovanje, preventiva

Varnostne smernice za digitalno družbo 5.0 v razmerah kibernetских in hibridnih groženj

IGOR BERNIK

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
igor.bernik@um.si

Digitalna transformacija sodobnih družb vodi v oblikovanje koncepta družbe 5.0, ki temelji na tesni integraciji digitalnih tehnologij, umetne inteligence, podatkovnih ekosistemov in človeka. Takšno okolje prinaša pomembne razvojne priložnosti, hkrati pa odpira nove varnostne izzive, saj se kibernetски prostor vse bolj uveljavlja kot strateška domena političnega, gospodarskega in vojaškega tekmovanja. V kontekstu aktualnih globalnih varnostnih sprememb se povečuje pomen hibridnih groženj, ki združujejo kibernetские napade, informacijske operacije, manipulacijo digitalnih vsebin, ekonomske pritiske ter druge oblike vplivanja na stabilnost družbenih sistemov.

Prispevek analizira ključne varnostne izzive digitalne družbe 5.0 ter obravnava vlogo kibernetские varnosti kot temeljnega pogoja za delovanje sodobnih digitalnih družbenih sistemov. Posebna pozornost je namenjena vplivu hibridnega vojskovanja na kritično infrastrukturo, javne institucije ter posameznika kot aktivnega akterja digitalnega okolja. Na podlagi pregleda literature in aktualnih strateških dokumentov

Evropske unije prispevek predlaga okvir varnostnih smernic za digitalno družbo 5.0, ki vključuje krepitev kibernetске odpornosti, razvoj digitalne pismenosti, izboljšanje institucionalnega sodelovanja ter nadgradnjo pravno-regulativnih mehanizmov. Ugotovitve poudarjajo, da dolgoročna varnost digitalne družbe zahteva interdisciplinaren pristop, ki povezuje tehnološke, organizacijske, družbene in varstvoslovne perspektive.

Ključne besede: digitalna varnost, družba 5.0, kibernetски prostor, hibridne grožnje, kibernetска odpornost

Javno dostopni obveščevalni viri: izzivi in priložnosti

JAROŠ BRITOVŠEK

Ministrstvo za obrambo Republike Slovenije, Ljubljana, Slovenija
jaros.britovsek@mors.si

V obveščevalnem okolju se že dolgo uporablja disciplina zbiranja podatkov iz javno dostopnih virov – OSINT (angl. *Open Source Intelligence*). Njegov pomen se je izrazilo povečal ob sodobnih konfliktih, kot so vojne v Libiji, Ukrajini in na Bližnjem vzhodu. Ključna razloga za to sta širša dostopnost informacij ter hiter razvoj informacijsko-komunikacijskih tehnologij, zlasti interneta in družbenih omrežij.

Digitalno okolje omogoča učinkovito spremljanje dogodkov, saj posamezniki in organizacije nenehno ustvarjajo digitalne sledi. Te omogočajo tako spremljanje aktualnih razmer kot tudi poglobljeno analizo oseb, organizacij in preteklih dogodkov. Na tej osnovi ločimo situacijski OSINT, usmerjen v razumevanje trenutnega stanja, ter preiskovalni OSINT, ki se osredotoča na analizo akterjev in njihovih dejavnosti. Obe obliki se pogosto prepletata, vendar zahtevata različna znanja in pristope.

Razvoj digitalnega okolja pa je prinesel tudi več informacijskega nereda, kjer se prepletajo resnične, napačne in zlonamerne informacije. To otežuje analizo, a hkrati povečuje pomen OSINT pri preverjanju virov. Dodatne izzive in priložnosti prinaša umetna inteligenca, ki omogoča hitrejšo iskanje in obdelavo podatkov.

OSINT je pomembna disciplina, ki je za državne organe sicer nujna, vendar ni zadostna. Analize so lahko zelo kakovostne, vendar bi bilo za celovito sliko nesmiselno zanemariti vire podatkov, ki širši javnosti niso dostopni.

Ključne besede: OSINT, obveščevalne discipline, situacijski OSINT, preiskovalni OSINT, informacijski nered

Zadovoljstvo z delom med zaporskimi delavci

ANDREJ BUTALA, ROK HACIN

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
andrej.butala@student.um.si, rok.hacin@um.si

Zadovoljstvo z delom v zaporskem okolju predstavlja pomemben dejavnik, ki vpliva na učinkovito delovanje institucije, varnost zaporskega osebja in obsojencev, kot tudi psihološko dobrobit zaporskih delavcev, saj jih ščiti pred stresom in izgorelostjo. Zadovoljstvo z delom pri zaporskih delavcih ni odvisno zgolj od materialnih pogojev, temveč predvsem od kakovosti odnosov, možnosti razvoja in občutka, da sta njihovo delo in prispevek prepoznana ter cenjena. V prispevku se osredotočamo na identifikacijo dejavnikov, ki vplivajo na zadovoljstvo z delom zaporskih delavcev v Zavodu za prestajanje kazni zapora Ljubljana. V maju in juniju 2025 je bilo izvedenih 29 polstrukturiranih intervjujev z različnimi skupinami zaporskih delavcev (pravosodni policisti in strokovni delavci). Intervjuvanci so kot ključne dejavnike, ki negativno vplivajo na njihovo zadovoljstvo z delom, izpostavili probleme z delovno (pre)obremenitvijo, nezadostnim številom zaposlenih (predvsem pravosodnih policistov), prezasedenostjo zapora, ki povzroča večja varnostna tveganja in omejene možnosti napredovanja. Hkrati so izpostavili dobre odnose in medsebojno pomoč med zaposlenimi ter notranjo motivacijo za opravljanje dela v zaporu kot glavna dejavnika, ki pozitivno vplivata na njihovo zadovoljstvo z delom.

Ključne besede: zapor, zadovoljstvo z delom, zaporski delavci, Zavod za prestajanje kazni zapora Ljubljana, Slovenija

Skupnostno tolmačenje: vloga tolmača in prevajalca v policijskih postopkih

SONJA CEKOVA STOJANOSKA

ABASA, Center za prevajanje in izobraževanje, Ljubljana, Slovenija
sonja.cekova@abasa.si

Skupnostno tolmačenje (angl. *community interpreting*) v javnih storitvah in uradnih postopkih omogoča dostop do osnovnih pravic in storitev posameznikov, obenem pa zagotavlja korekten in nemoten potek samih postopkov.

Pri tolmačenju za preiskovalne in pravosodne organe se prepleta več vrst tolmačenj, vsa pa imajo pravne posledice. Sem sodijo različna tolmačenja na sodišču, na policijski postaji, v kazenskih postopkih, pri hišnih preiskavah, pridržanjih, zaporih, mednarodni zaščiti ipd. Prevodoslovna stroka v zadnjih letih posveča posebno pozornost tudi tolmačenju za potrebe policije, saj so zaznamki policije in druga procesna zapisana dejanja pogosto tudi del poznejših sodnih postopkov. Morebitne neustrezne prevodne rešitve lahko vodijo v smeri izločanja dela dokaznega gradiva, neuspešnih preiskav, nepravičnih in neustreznih sodb, celo razveljavljenih odločitev.

Policija pogosto sodeluje s prevajalci in tolmači, se pa pri svojem delu nemalokrat sooča z izzivi z ustreznostjo kadra, pri čemer včasih tudi tolmači niso dovolj pozorni na težo svojih ravnanj in izrečenih ter zapisanih besed. Jasno definirane vloge in pristojnosti vseh udeležencev postopkov, ustrezne strokovne in jezikovne kompetence tolmača in/ali prevajalca ter sposobnost prilagoditvam posameznim situacijam so ključ do uspešno in korektno izpeljanih policijskih postopkov.

Ključne besede: skupnostno tolmačenje, prevajanje, tolmači, policijski postopki, ustreznost prevodov

Psihoaktivne snovi med mladimi

HANA CIGOLE, ANDREA DAVIDOVIĆ, DIANA RADEJ

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
hana.cigole@student.um.si, andrea.davidovic@student.um.si, diana.radej@student.um.si

Uživanje psihoaktivnih snovi med mladimi predstavlja pomemben družbeni in javnozdravstveni izziv, saj uporaba tovrstnih izdelkov bistveno vpliva na njihovo kakovost življenja. Srečevanje s temi snovmi se za mnoge začne že v obdobju adolescence, kar povečuje tveganje za nastanek zasvojenosti, vzroki pa so raznoliki. K temu dodatno prispeva tudi razmeroma preprosta dostopnost alkohola ter tobačnih in nikotinskih izdelkov, ki pomembno vpliva na pogostost njihove uporabe. Po podatkih raziskave ESPAD 2024 sta se sicer razširjenost pitja alkohola in kajenja cigaret zmanjšala, opažen pa je premik k alternativnim nikotinskim izdelkom. Pri trendih uporabe prepovedanih drog ostaja konoplja najpogosteje uporabljena droga, pri čemer Slovenija presega evropsko povprečje. Skrb vzbujajoč je podatek o nadpovprečni stopnji uporabe drugih (novih) psihoaktivnih snovi med slovensko mladino. Med najpogostejše razloge za poseganje po teh snoveh uvrščamo radovednost, vpliv vrstnikov ter željo po sprostitvi ali umiku od vsakodnevnih obremenitev. Posledice se lahko kažejo tako na področju telesnega in duševnega zdravja kot tudi v socialnem življenju, slabšem učnem uspehu, težavah v odnosih in večji nagnjenosti k tveganemu vedenju. Za učinkovito zmanjševanje tega pojava je nujen celosten pristop. Gre za eno izmed ključnih področij, na katero želimo posebej opozoriti tudi člani Študentske sekcije ThinkSafe, ki deluje pod okriljem Inštituta za varnostno kulturo.

Ključne besede: mladostniki, alkohol, psihoaktivne snovi, droge, Slovenija

Demokratski nadzor nad policijsko dejavnostjo in izvajanjem policijskih pooblastil v Republiki Sloveniji

TOMAŽ ČAS,^{1,2} ŽIGA BOŽJAK,^{1,2} IVANKA OBERMAN^{2,3}

¹ Čas – Zasebna šola za varnostno izobraževanje, Ljubljana, Slovenija
tina.cas@siol.net, ziga.bozjak@sola-cas.si

² Nova univerza, Evropska pravna fakulteta, Ljubljana, Slovenija
tina.cas@siol.net, ziga.bozjak@sola-cas.si, ivanka.oberman@gmail.com

³ Ministrstvo za notranje zadeve Republike Slovenije, Policija, Policijska uprava Celje, Celje, Slovenija
ivanka.oberman@gmail.com

V prispevku obravnavamo demokratski nadzor nad policijo oziroma policijsko dejavnostjo, saj brez demokratskega nadzora nad dejavnostjo policije vladavina prava in varstvo človekovih pravic ter spoštovanje temeljnih svoboščin izgubljajo svoj pravi pomen. Z nadzorom nad policijo v Sloveniji se zagotavljajo zakonitost in strokovnost delovanja policije ter spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin in zagotavlja vladavino prava.

Nadzor je pojem in fenomen, ki se pojavlja v različnih znanstvenih in strokovnih teorijah v različnih zvezah in pomenih in ga v našem primeru razumemo kot obliko sistematičnega pregledovanja pravilnosti poteka izvajanja policijske dejavnosti in izvajanja policijskih pooblastil. Nadzor je sestavni del odgovornosti države za

zakonitost in za varstvo človekovih pravic pred vsemi represivnimi organi in njihovo spoštovanje vladavine prava.

Tako v prispevku spregovorimo o vrstah nadzora in obravnavamo zunanji demokratični nadzor nad policijsko dejavnostjo v Republiki Sloveniji, ki ga izvajajo različni subjekti, kot so parlament, vlada, sodstvo in tožilstvo, nadzor, ki ga izvajajo nevladne organizacije, mediji in javnost ter mednarodne institucije. Poleg tega obravnavamo tudi nadzor, ki ga izvaja Ministrstvo za notranje zadeve, in nadzor, ki izvaja policija sama in ga imenujemo notranji nadzor.

Ključne besede: policija, nadzor, zunanji demokratični nadzor, policijska dejavnost, človekove pravice

Medvrstniško nasilje v Pomurju – med preventivo in realnostjo

KATJA EMAN,¹ SAŠA CAR,² DAMIR IVANČIČ,³ DEJAN BAGARI³

¹ Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
katja.eman@um.si

² Center za socialno delo Pomurje, Murska Sobota, Slovenija
sasa.car@gov.si

³ Ministrstvo za notranje zadeve Republike Slovenije, Policija, Policijska uprava Murska Sobota,
Murska Sobota, Slovenija
damir.ivancic@policija.si, dejan.bagari@policija.si

Medvrstniško nasilje je kompleksen družbeni problem, ki se kaže tudi v šolskem okolju. Gre za ponavljajoče se vzorce vedenja, ki lahko vključujejo fizično, verbalno, psihično ali spletno nasilje in ima resne posledice za žrtve, saj vpliva na njihovo samopodobo, duševno zdravje, učni uspeh in občutek varnosti. Raziskava o medvrstniškem nasilju, izvedena maja in junija 2025 na območju Pomurja med učenci osnovnih in srednjih šol, je pokazala, da je problem zelo razširjen. Vsak tretji mladostnik poroča, da je bil žrtev ene ali več oblik nasilja. Najpogosteje se pojavljata verbalno in psihično nasilje, pogosto povezano s spletnim nasiljem, prisotno pa je tudi fizično nasilje. Učenci kot eno največjih težav izpostavljajo nezadostno odzivanje odgovornih v šolah. Kljub razrednim uram, delavnicam in predavanjem menijo, da so ukrepi premalo učinkoviti, poleg tega pa slabo poznajo protokole ravnanja ob primerih nasilja. Na podlagi rezultatov raziskave je bila izvedena tudi fokusna skupina strokovnjakov s področja vzgoje in izobraževanja, policije ter centrov za socialno delo. Ti so poudarili pomen zgodnjega prepoznavanja tveganj,

jasnejših protokolov, večje dostopnosti strokovne podpore ter boljšega sodelovanja med institucijami. Ključen je sistemski pristop, ki vključuje kontinuirano preventivno delo, krepitev kompetenc strokovnih delavcev, večjo vključenost staršev ter vzpostavljanje kulture ničelne tolerance do nasilja.

Ključne besede: medvrstniško nasilje, šola, Pomurje, Center za socialno delo, policija

Primer EncroChat

BENJAMIN FLANDER

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
benjamin.flander@um.si

V prispevku je analiziran primer EncroChat, ki predstavlja prelomni primer na področju uporabe prikritega nadzora telekomunikacij v evropskih kazenskih preiskavah ter odpira kompleksna vprašanja na presečišču kazenskega procesnega prava, čezmejnega sodelovanja in temeljnih pravic. V začetku leta 2020 je francoska policija s tehnično pomočjo nizozemskih strokovnjakov in dovoljenjem francoskega sodišča uspela vdreti v komunikacijsko omrežje EncroChat, ki so ga pogosto uporabljale organizirane kriminalne združbe. Preiskava tega primera je pomenila prelomnico v načinu prestrezanja kriptiranih komunikacij in dešifriranja njihove vsebine. Vključevala je obsežno prikrito prestrezanje in dešifriranje milijonov šifriranih sporočil uporabnikov komunikacijskega omrežja. Operacija je sčasoma privedla do tisočih aretacij, pregonov in obsodb v Franciji, na Nizozemskem, v Nemčiji in več drugih državah EU. Kazenski postopki v nekaterih državah še vedno potekajo. Osrednje vprašanje v primeru EncroChat je zakonitost množičnega prestrezanja in dopustnost dokazov, pridobljenih z njim. Operacija je v mnogih primerih vključevala prestrezanje komunikacij v realnem času brez individualiziranega suma, kar sproža vprašanja nujnosti in sorazmernosti ter pomanjkljivosti sodnega nadzora.

Ključne besede: EncroChat, šifrirane komunikacije, digitalni dokazi, čezmejno sodelovanje, temeljne pravice, kazenski postopek

Digitalni podatki v vozilih, avtomobilski servisi in politike informacijske varnosti

ANTON GALUN,¹ BLAŽ MARKELJ,¹ SABINA ZGAGA MARKELJ²

¹ Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
anton.galun@student.um.si, blaz.markelj@um.si

² Ustavno sodišče Republike Slovenije, Ljubljana, Slovenija
sabina.zgagamarkelj@us-rs.si

Digitalni podatki v sodobnih vozilih predstavljajo temeljni element njihove funkcionalnosti. Ti podatki vključujejo diagnostične zapise (DTC), informacije krmilnih enot (ECU), telemetrijo, dnevnike dogodkov, podatke infotainment sistemov ter navigacijske in uporabniške informacije. V električnih vozilih dodatno pomembno vlogo igrajo podatki o stanju baterije in upravljanju energije.

Avtomobilski servisi pri izvajanju diagnostičnih, programskih in kalibracijskih postopkov dostopajo do navedenih podatkov, s čimer prevzemajo pomembno vlogo v kontekstu informacijske in kibernetske varnosti. Njihovi posegi lahko neposredno vplivajo na integriteto, zanesljivost in sledljivost delovanja vozila.

Učinkovite politike informacijske varnosti v servisnem okolju morajo zato sistematično obravnavati upravljanje dostopov, zaščito informacijskih sredstev, varstvo podatkov, zagotavljanje sledljivosti posegov ter vzpostavitev mehanizmov

za odzivanje na varnostne incidente. Poseben izziv predstavlja tudi oddaljen dostop do vozil in njihovih podatkov prek digitalnih platform in proizvajalčevih ekosistemov.

Poleg tehničnih vidikov je ključna tudi pravna in etična dimenzija, saj servisi pogosto obdelujejo osebne podatke uporabnikov. Transparentnost, nadzor nad obdelavo podatkov in dosledno beleženje posegov so bistveni za zagotavljanje skladnosti.

Prispevek naslavlja aktualne izzive in problematiko ter predlaga rešitve.

Ključne besede: cestna vozila, digitalni podatki, avtomobilski servisi, informacijska varnost, politike

Značilnosti sodobnih oboroženih konfliktov

MAJA GARB

Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana, Slovenija
maja.garb@fdv.uni-lj.si

Stanje svetovnega miru se poslabšuje že več kot desetletje. V skladu z opredelitvijo t. i. pozitivnega miru (mir več kot le odsotnost vojne) se ne soočamo zgolj z oboroženimi konflikti, ampak tudi drugimi vidiki poslabševanja razmer v svetu. Žal jih je vedno več, zlasti pa so vedno bolj nasilni tudi oboroženi konflikti. Na naslovnica evropskih medijev so zlasti prisotni vojna v Ukrajini, dogajanja v Gazi in spopadi z Iranom. Zaskrbljenost povzročajo tudi razmere v Sudanu, v regiji Sahel v Afriki, vojne mamilarških kartelov v Južni Ameriki, situacija v Mjanmaru in še mnogi drugi konflikti po svetu. Po obdobju predvsem notranjih konfliktov smo sedaj zopet priča meddržavnim konfliktom, mnogi konflikti prehajajo državne meje, večkrat ugotavljamo, da se je zabrisala meja med oboroženim konfliktom in organizirano kriminaliteto. Ena večjih skrbi danes je erozija spoštovanja mednarodnega prava. Vzroki konfliktov so večplastni in raznoliki. V analizi vzrokov konfliktov odkrivamo zelo raznovrstne, kot so revščina, nerazrešeni pretekli konflikti, nedoločene meje, spremembe režimov, težnje po virih, klanovska navezanost, teritorialne zahteve, neenakomeren dostop do politične in ekonomske moči ipd. Namen prispevka je prikaz stopnje in vrst oboroženega nasilja v svetu, s

poudarkom na raznovrstnih značilnostih konfliktov in manj na iskanju njihovega skupnega imenovalca.

Ključne besede: indeks miru, pozitivni mir, oboroženi konflikti, vojna, vzroki konfliktov

Prototip informacijske rešitve za ocenjevanje in napovedovanje varnostnih pojavov v slovenskih občinah

SANDI GEC,¹ ANŽE MIHELIC,² DEJAN LAVBIČ¹

¹ Univerza v Ljubljani, Fakulteta za računalništvo in informatiko, Ljubljana, Slovenija
sandi.gec@fri.uni-lj.si, dejan.lavbic@fri.uni-lj.si

² Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
anze.mihelic@um.si

Ocenjevanje varnostnih tveganj je kompleksna, časovno, stroškovno ter kadrovsko zahtevna dejavnost, ki zahteva sistematično zbiranje, obdelavo in interpretacijo mnogovrstnih podatkov. Za organizacije z omejenimi zmogljivostmi so zato kakovostne in prilagojene tehnične rešitve ključnega pomena za učinkovito podporo odločanju na področju upravljanja varnostnih pojavov večjih razsežnosti. V prispevku predlagamo prototip tehnične rešitve za podporo ocenjevanju in napovedovanju varnostnih pojavov v lokalnih skupnostih. Tehnična rešitev, ki temelji na pregledu obstoječih metod in tehničnih rešitev s področja upravljanja varnostnih tveganj in pametnih mest, je implementirana kot modularna spletna aplikacija, zasnovana po arhitekturnem vzorcu MVC (angl. *Model-View-Controller*). V zalednem delu sistema so implementirani moduli za obdelavo vhodnih podatkov ter napovedni algoritmi s podporo metod strojnega učenja, integrirani z metodologijo

ocenjevanja tveganj HEVC (angl. *Hazard-Exposure-Vulnerability-Capacity*). Uporabniški vmesnik vključuje nadzorno ploščo za odločevalce z interaktivnimi grafičnimi in kartografskimi prikazi, ki omogočajo pregled nad ocenami tveganj ter analizo podatkov za različna področja varnostnih pojavov. Takšna rešitev omogoča integracijo heterogenih podatkovnih virov, standardizirano izvajanje analiz ter časovno, stroškovno in kadrovsko bolj učinkovito pripravo ocen varnostnih tveganj.

Prispevek je nastal v okviru projekta Projekt CRP V5-24002, ki so ga sofinancirali Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije, Ministrstvo za notranje zadeve, Policija, Ministrstvo za obrambo in Ministrstvo za javno upravo iz državnega proračuna.

Ključne besede: napovedovanje varnostnih tveganj, lokalne samouprave, strojno učenje, spletna aplikacija, javna varnost

Od prevzgojnega doma k reintegracijskemu domu za mlade: implikacije nove zakonodaje za prakso dela z mladoletniki

NASTJA HOLC

Ministrstvo za pravosodje Republike Slovenije, Uprava Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij, Prevzgojni dom Radeče, Radeče, Slovenija
nastja.holc@gov.si

Prispevek predstavlja ključne novosti Zakona o kazenski obravnavi mladoletnikov (ZKOM) ter njihove posledice za delo z mladoletniki v institucionalnem okolju. ZKOM prvič celovito ureja kazensko odgovornost mladoletnikov, posebnosti postopka ter izvrševanje sankcij, pri čemer pomembno posega tudi na področje izvajanja vzgojnih ukrepov ter organizacije njihovega izvrševanja. V ospredju prispevka je preoblikovanje prevzgojnega doma v reintegracijski dom za mlade ter premik od koncepta prevzgoje k reintegraciji kot osrednjemu cilju obravnave. Predstavljene so ključne novosti, kot so uvedba interdisciplinarnega programa, obvezna zgodnja individualna ocena mladoletnika, okrepljeno medinstitucionalno sodelovanje ter uvedba mladinskega stanovanja kot prehodne oblike bivanja po zaključku ukrepa, ki naslavlja tudi vprašanje prehoda v samostojno življenje. Prispevek obravnava tudi procesne spremembe, zlasti omejevanje uporabe pripora,

možnost začasne namestitve v reintegracijski dom za mlade ter poudarek na časovni učinkovitosti postopkov in večji specializaciji strokovnjakov. Poseben poudarek je namenjen tudi vprašanju razmejitve pristojnosti med institucijami ter zagotavljanju kontinuitete obravnave v različnih fazah postopka. V zaključku so izpostavljeni ključni organizacijski, kadrovski in prostorski izzivi implementacije, vključno z vprašanjem izvedljivosti posameznih rešitev ter zagotavljanja ustreznih pogojev za izvajanje ukrepov. Prispevek opozarja, da bo uspešnost nove ureditve v veliki meri odvisna od kakovosti implementacije, usklajenega delovanja vseh deležnikov ter pravočasnega prilagajanja organizacije dela novim zahtevam.

Ključne besede: ZKOM, mladoletniška kriminaliteta, reintegracijski dom za mlade, institucionalna obravnava, implementacija zakonodaje

Iz šole v zapor

LARISA JAZBAR

Ministrstvo za pravosodje Republike Slovenije, Uprava Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij, Zavod za prestajanje kazni zapora Dob pri Mirni, Mirna, Slovenija
larisa.jazbar@gmail.com

Pojav, ki ga opisujemo kot pot iz šole v zapor, predstavlja resen sistemski izziv, kjer se zaradi prepleta socialne neenakosti, družinskih stisk in neustreznih šolskih praks mladi namesto v vključujočo prihodnost pomikajo proti družbenemu robu. Ključni dejavniki tveganja se začnejo v okolju, kjer učenci iz socialno šibkejših družin nimajo enakega dostopa do podpore, šola pa zanje postane vir frustracij. Ko se na te stiske odgovori s strogimi disciplinskimi ukrepi, se pri mladostniku okrepi občutek zavrženosti, kar ga potisne v okolja, ki spodbujajo kriminalno vedenje.

Prehod od šolskih težav do kriminalitete se stopnjuje od ustrahovanja do premoženjskih deliktov na ulici. Kritična točka nastopi ob izgubi statusa učenca, saj se s tem prekinejo vezi z institucijami, ki nudijo stabilnost. Namesto represije se kot učinkovita rešitev ponuja popravljalna pravičnost oziroma mediacija. V Sloveniji se ta model izkazuje za izjemno uspešnega, saj mladostniku omogoči, da se sooči z žrtvijo in popravi škodo, s čimer se izogne kazenski evidenci.

Poleg institucij igra ključno vlogo širša skupnost, predvsem obrtniki. Ti z mentorstvom mladim povrnejo samozavest in občutek koristnosti. Mednarodni zgledi potrjujejo, da vključitev mladih v delo drastično zmanjšuje povratništvo.

Skupnost mora delovati kot varnostna mreža, ki mladim namesto zapora ponudi most v prihodnost skozi podporo in vero v njihov potencial.

Ključne besede: mladoletni prestopniki, skupnost, podpora, prevzgoja, vključenost

Strateško predvidevanje v policijski dejavnosti: sistematični pregled literature

LUKA JELOVČAN, KAJA PRISLAN MIHELIC

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
luka.jelovean@student.um.si, kaja.prislan@um.si

Sodobne policije delujejo v nepredvidljivem okolju, ki ga zaznamujejo hitre tehnološke spremembe, nove oblike kriminalitete, družbene napetosti, podnebna tveganja, demografske spremembe ter negotova geopolitična razmerja. V tem kontekstu postaja dolgoročno in strateško načrtovanje policijske dejavnosti pomembnejše kot kadar koli prej. V prispevku se s sistematičnim pregledom literature osredotočamo na uporabo metod strateškega predvidevanja v policijski dejavnosti kot odgovor na izzive, ki jih sodobno okolje postavlja dolgoročnemu načrtovanju policijske dejavnosti. S pregledom smo želeli ugotoviti, kako je področje opredeljeno v literaturi, katere metode strateškega predvidevanja se v policijski dejavnosti že uporabljajo, na katerih ravneh delovanja se pojavljajo, za katere namene ter katere koristi, omejitve in izzive avtorji pripisujejo njihovi uporabi. Rezultati pregleda kažejo, da se metode strateškega predvidevanja v policijski dejavnosti uporabljajo, so pa vsebinsko močno razpršene, saj se povezujejo s temami kot prihodnost policijske dejavnosti, organizirana in kibernetična kriminaliteta, terorizem, javna varnost, pametna mesta in uporaba novih tehnologij v policiji.

Rezultati potrjujejo pomen strateškega predvidevanja pri krepitvi dolgoročnega načrtovanja policijske dejavnosti, odpornosti in bolj sistematične obravnave prihodnjih varnostnih groženj, hkrati pa razkrivajo potrebo po doslednejši metodološki uporabi ter močnejši povezavi med raziskovanjem in policijsko prakso.

Ključne besede: strateško predvidevanje, policijska dejavnost, anticipativno upravljanje, strateško načrtovanje, sistematični pregled literature

Varnostna kultura kot dejavnik učinkovitosti obrambnega sistema in krepitve nacionalne varnosti

GORAZD JUSTINEK,¹ JERNEJ LETNAR ČERNIČ,¹ BRANKO LOBNIKAR,²
AJDA ŠULC,² MIHA DVOJMOČ²

¹ Nova univerza, Fakulteta za državne in evropske študije, Kranj, Slovenija
gorazd.justinek@gmail.com, jernej.letnar@gmail.com

² Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
branko.lobnikar@um.si, ajda.sulc@um.si, miha.dvojmoc@um.si

Varnostna kultura predstavlja pomemben dejavnik učinkovitosti obrambnega sistema in krepitve nacionalne varnosti. Ne odraža se zgolj v spoštovanju pravil, postopkov in formalnih zahtev, temveč vključuje tudi vrednote, stališča, znanja, vedenjske vzorce ter organizacijske prakse, ki usmerjajo ravnanje posameznikov in institucij pri zagotavljanju varnosti. Prispevek izhaja iz predpostavke, da delovanje obrambnega sistema ni odvisno le od pravnih podlag, kadrovskih virov in tehničnih zmogljivosti, temveč tudi od stopnje razvite varnostne kulture.

V prispevku je varnostna kultura obravnavana kot večdimenzionalen pojav, povezan z voditeljstvom, notranjo komunikacijo, usposabljanjem, zaupanjem, organizacijsko pravičnostjo, odgovornim ravnanjem ter pripravljenostjo za zaznavanje groženj in poročanje o pomanjkljivostih. Posebej je poudarjena njena vloga pri povečanju

organizacijske odpornosti, zaščiti informacij ter učinkovitem odzivanju v kriznih in negotovih razmerah.

Prispevek opozarja, da krepitev varnostne kulture zahteva celosten pristop, ki presega zgolj normativno urejanje in vključuje usklajeno delovanje pravnih, organizacijskih, izobraževalnih in vodstvenih mehanizmov. Tak pristop prispeva k večji operativni pripravljenosti obrambnega sistema ter k učinkovitejšemu zagotavljanju nacionalne varnosti.

Ključne besede: varnostna kultura, obrambni sistem, nacionalna varnost, organizacijska odpornost, upravljanje tveganj

Človeški faktor v forenzični znanosti

DORIJAN KERŽAN^{1,2}

¹ Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
dorijan.kerzan@policija.si

² Ministrstvo za notranje zadeve Republike Slovenije, Policija, Generalna policijska uprava,
Nacionalni forenzični laboratorij, Ljubljana, Slovenija
dorijan.kerzan@policija.si

Problem pristranskosti v forenzični znanosti ni nov pojav, vendar so resne znanstvene analize in članki ter razvoj orodij za obvladovanje tveganj pogostejše v zadnjih dvajsetih letih. Z objavo analiz konkretnih primerov ter poročil raziskav se je pričela tudi uporaba nekaterih orodij, ki blažijo vpliv človeškega faktorja na rezultate forenzičnih analiz. Pri tem je treba razumeti razloge in vire pristranskosti in predvsem, da pristranskost ni osebna odločitev, temveč lastnost človeškega razmišljanja in sklepanja.

Čeprav pristranskost običajno povezujemo s tako imenovanimi subjektivnimi metodami forenzičnih znanosti, kot so sledi orodja, obuval, preiskava rokopisov ali preiskava krvnih madežev itd., pa iz literature izhaja, da tudi pri instrumentalni forenzični analizi pristranskost ni nemogoča in je zaradi svojega videza objektivnosti morda še bolj nevarna. Poleg tega je pretirano zaupanje informacijskim rešitvam, tudi umetni inteligenci, dodaten vir pristranskosti, zlasti zaradi precenjevanja zanesljivosti algoritmov, kar je še posebej pereče pri uporabi umetne inteligence.

Na podlagi ankete, izvedene med laboratoriji, ki so člani ENFSI, je v prispevku predstavljeno trenutno stanje oz. razumevanje pristranskosti v (evropski) forenzični znanosti. Rezultati ankete so pokazali, da v forenzični znanosti zavedanje o pojavu pristranskosti v forenzični znanosti obstaja, vendar ni podkrepljeno z ustreznim znanjem o virih in orodjih za upravljanje pristranskosti.

Ključne besede: forenzična znanost, človeški faktor, pristranskost, kognitivna znanost, algoritmi

Razširjenost nasilja nad krhkimi starejšimi

MONIKA KLUN

Nacionalni inštitut za javno zdravje, Ljubljana, Slovenija
monika.klun@nijz.si

Nasilje nad starejšimi pomeni enkratno ali ponavljajoče se dejanje oziroma odsotnost primerne ravnanja v odnosu, v katerem se pričakuje zaupanje, in škoduje ali povzroči stisko starejši osebi. Eden izmed pomembnih dejavnikov tveganja za nasilje je krhkost žrtev, ki dodatno povečuje njihovo ranljivost. Krhkost je sindrom, povezan z visokim tveganjem za neugodne zdravstvene izide, ter zdravstveno stanje, pri katerem so zaradi številnih vzrokov zmanjšani mišična moč, vzdržljivost ter fiziološke funkcije, kar posledično povečuje tveganje za razvoj ali poglobljanje nezmožnosti ter za smrt. V prispevku predstavljamo razširjenost nasilja nad krhkimi starejšimi na podlagi pregleda empiričnih raziskav o nasilju nad starejšimi v povezavi s krhkostjo. Analiza raziskav je pokazala, da se razširjenost nasilja nad krhkimi starejšimi giblje od 17,9 % do 43,9 %, pri čemer se med študijami kažejo razlike v razširjenosti glede na okolje in metodologijo raziskovanja. Ugotovitve pregleda kažejo, da je to področje premalo raziskano, kar kaže na potrebo po nadaljnjem raziskovanju, ki bi prispevalo k boljšemu razumevanju ter oblikovanju smernic za odkrivanje, obravnavanje in omejevanje tovrstnih primerov.

Prispevek je nastal v okviru projekta Sistemsko obravnavanje krhkosti s poudarkom na predkrhkosti za zdravo in kakovostno staranje, ki ga sofinancirata Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada plus in proračun Republike Slovenije.

Ključne besede: nasilje nad krhkimi starejšimi, nasilje nad starejšimi, krhkost, krhki starejši, razširjenost

Značilnosti preiskovanja in dokazovanja nasilja odraslih otrok nad starši v Sloveniji

MONIKA KLUN,¹ ALEŠ BUČAR RUČMAN,² DANIJELA FRANGEŽ²

¹ Nacionalni inštitut za javno zdravje, Ljubljana, Slovenija
monika.klun@nijz.si

² Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
ales.bucar@um.si, danijela.frangez@um.si

Nasilje odraslih otrok nad starši zajema enkratna, večkratna ali kontinuirana vedenja ali dejanja polnoletnega otroka, ki fizično, psihološko ali ekonomsko škoduje svojim biološkim ali krušnim staršem. V prispevku predstavljamo značilnosti preiskovanja in dokazovanja nasilja odraslih otrok nad starši v Sloveniji na podlagi analize obravnavanih primerov iz obdobja 2010–2013 ter izvedene fokusne skupine s strokovnjaki s področja kazenskega pravosodja. Raziskava je pokazala, da se pri preiskovanju izvajajo klasični preiskovalni ukrepi, kot sta ogled kraja kaznivega dejanja in zbiranje obvestil od žrtev, drugih oseb, ki bi lahko kar koli vedele o nasilju, in osumljencev. Slednjim se izreka ukrep prepovedi približevanja, zasega predmete in zoper njih odreja strokovne preglede telesnih tekočin zaradi ugotavljanja prisotnosti alkohola in prepovedanih drog. V obravnavanih primerih so bili najdeni materialni, osebni in posredni dokazi, pri čemer vrsta dokazov ni vplivala na vrsto izrečene kazenske sankcije. Rezultati raziskave so pomembni za oblikovanje programov izobraževanj in usposabljanj za policiste, kriminaliste, državne tožilce,

sodnike, zdravstveno osebje, socialne delavce in druge strokovnjake, ki se pri svojem delu srečujejo s primeri nasilja odraslih otrok nad starši.

Ključne besede: nasilje odraslih otrok nad starši, nasilje nad starejšimi, nasilje v družini, preiskovanje, dokazovanje

Kontrolni seznam skladnosti z ZInfV-1

NEJC KOTNIK, NINA BERNIK, MATJAŽ HRIBERŠEK

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
nejc.kotnik1@student.um.si; nina.bernik@student.um.si, matjaz.hribersek2@student.um.si

V prispevku predstavljamo rezultate raziskovalnega projekta »Kontrolni seznam skladnosti z ZInfV-1«, ki je nastal v sodelovanju podjetja Actual I.T. d.d. in Kompetenčnega centra za kibernetiko in informacijsko varnost (KC KIV) na Fakulteti za varnostne vede Univerze v Mariboru. Glavni cilj projekta je bil razvoj praktičnega, strokovno utemeljenega orodja za sistematično preverjanje izpolnjevanja zahtev Zakona o informacijski varnosti (ZInfV 1) ter podporo organizacijam pri učinkovitem obvladovanju kibernetских tveganj. V okviru projekta smo podrobno analizirali zakonske obveznosti po ZInfV 1, jih prevedli v jasne, preverljive kriterije in strukturirali v kontrolni seznam, ki omogoča samooceno zavezancev in pripravo na nadzor. Organizacije lahko s pomočjo kontrolnega seznama izvedejo samooceno skladnosti, pripravijo dokumentirane dokaze o izvedenih ukrepih ter bolje načrtujejo izboljšave na področju kibernetiske in informacijske varnosti. Prispevek prikazuje metodologijo razvoja kontrolnega seznama, ključne vsebinske sklope orodja ter možnosti njegove uporabe v organizacijah različnih velikosti in dejavnosti, ugotovitve o prednostih takšnega orodja za krepitev skladnosti, preglednosti in upravljanja informacijske varnosti v

praksi. Projekt prikazuje tudi, kako lahko sodelovanje med gospodarstvom, akademskim okoljem in študenti ustvari rešitve z neposrednim praktičnim učinkom. Mentorji: Tina Jereb (Actual I.T. d.d.), dr. Blaž Markelj in dr. Simon Vrhovec (Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede)

Ključne besede: ZInfV-1, kontrolni seznam, kibernetika varnost; samoocena skladnosti; informacijska varnost

Razumevanje pravila 21 čevljev – pregled tujih raziskav

DAVID KRANJC

Ministrstvo za notranje zadeve Republike Slovenije, Policija, Generalna policijska uprava, Policijska akademija, Višja policijska šola, Tacen, Slovenija
david.kranjc@policija.si

Temelje pravila 21 čevljev je postavil poročnik John Tueller, ki je izvajal usposabljanja policistov za uporabo strelnega orožja. Namen tega pravila je bil prikazati reakcijsko razdaljo ter policistom omogočiti boljše razumevanje hitrosti in dinamike napadov z ostrim predmetom. Na podlagi poskusnih meritev je Tueller ugotovil, da policisti v povprečju potrebujejo približno 1,5 sekunde, da izvlečejo orožje in sprožijo strel, medtem ko napadalec v enakem času preteče 6,4 metra. To razdaljo je opredelil kot območje nevarnosti – območje, znotraj katerega policist ne more pravočasno in učinkovito odvrniti napada s strelnim orožjem. Kljub temu nekateri strokovnjaki Tuellerjeve ugotovitve napačno interpretirajo ter 6,4 metra interpretirajo kot varno razdaljo, pri kateri naj bi imel policist dovolj časa za uspešno uporabo strelnega orožja. Takšna interpretacija ni skladna z izvirnim namenom vaje, ki je bila zasnovana kot opozorilo na kratek reakcijski čas, ne kot priporočilo za taktično odločanje. Prispevek predstavlja pregled ključnih ugotovitev tujih znanstvenih raziskav o veljavnosti pravila 21 čevljev. Ugotovitve analiziranih raziskav kažejo, da bi jih bilo smiselno vključiti v programe usposabljanja varnostnih organov.

Ključne besede: usposabljanje, policisti, strelno orožje, reakcijski čas, napad z nožem

Upravljanje varnostnih tveganj v lokalnih okoljih

BOR KRIŽNAR,¹ NINA ŠKORNIK,¹ MAJA GORIČAN,¹ ALJA DERŽAJ,¹
KIARA PETROVIČ,¹ VIDA WAHLMARK,¹ KRIŠTOF MARIJ ČUŠIN,¹
ANŽE MIHELIC,¹ LUKA JELOVČAN²

¹ Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
bor.kriznar@student.um.si, nina.skornik@student.um.si, maja.gorican@student.um.si,
alja.derzaj@student.um.si, kiara.petrovic@student.um.si, vida.wahlmark@student.um.si,
kristof.cusin@student.um.si, anze.mihelic@um.si

² SGB d. o. o., Ljubljana, Slovenija
luka@sgb.si

Prispevek predstavlja rezultate projekta PUŠ, ki v sodelovanju med študenti in gospodarskim partnerjem naslavlja potrebo po sistematičnem upravljanju varnostnih tveganj na lokalni ravni. Cilj projekta je bil analizirati strateške dokumente, identificirati dobre prakse ter razviti konkretna priporočila za učinkovitejše obvladovanje lokalnih groženj. Raziskovalno delo je temeljilo na analizi občinskih programov varnosti (OPV) po vseh dvanajstih statističnih regijah Slovenije. Analiza je vključevala pregled geografskih značilnosti in kritične infrastrukture, kar je omogočilo širše razumevanje prostora. Grožnje smo klasificirali v sedem vsebinskih področij: naravne, tehnološke, prometne, okoljske, družbene, zdravstvene in kibernetne. Ključni rezultat je trenutno matrika groženj, ki z barvnim kodiranjem vizualizira stopnje tveganja glede na verjetnost pojava in resnost posledic za posamezne občine. Matrika, ustvarjena v projektu, nam omogoča celovit vpogled

groženj ter tveganj na občinski oziroma medobčinski ravni in lahko odločevalcem pripomore pri obravnavanju teh vsebin. Projekt hkrati poudarja tudi pomen povezovanja akademske sfere z zasebnim sektorjem pri reševanju realnih varnostnih izzivov v lokalnih skupnostih.

Prispevek je nastal v okviru projekta PUŠ, ki financiran v okviru Programa evropske kohezijske politike v obdobju 2021–2027 v Sloveniji. (PUŠ v delovno okolje 2024–2027).

Ključne besede: lokalna varnost, upravljanje tveganj, matrika groženj, občinski programi varnosti, projekt PUŠ

Organizacijska odpornost zdravstveno-raziskovalnih institucij pri izvajanju mednarodnih raziskovalnih projektov

UROŠ KU HAR

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
uros.kuhar@student.um.si

Zdravstveno-raziskovalne institucije delujejo v kompleksnem in dinamičnem okolju, v katerem se sočasno prepletajo klinična dejavnost, raziskovanje in izobraževanje. Takšno okolje ustvarja številne pravne, organizacijske, kadrovske in digitalne izzive, ki vplivajo na načrtovanje, izvajanje in upravljanje raziskovalnih, zlasti mednarodnih projektov, financiranih iz programov Evropske unije. Ob naraščajočem obsegu raziskovalnih aktivnosti ter vse večjih zahtevah glede zakonodajne skladnosti, varnosti podatkov, projektnega upravljanja in administrativne odgovornosti se povečuje tudi izpostavljenost organizacij sistemskim tveganjem. Prispevek predstavlja analizo dejavnikov organizacijske odpornosti in upravljanja sistemskih tveganj v zdravstveno-raziskovalnem okolju. Na podlagi pregleda znanstvene in strokovne literature ter analize obstoječih praks so identificirani ključni izzivi, povezani z zakonodajno skladnostjo, varstvom podatkov, administrativnimi obremenitvami, kadrovske omejitvami ter digitalno podporo raziskovalnim

procesom. Ugotovitve kažejo, da v številnih zdravstveno-raziskovalnih institucijah celostno zasnovani in sistematični pristopi k upravljanju tveganj niso dovolj razviti, kar zmanjšuje njihovo sposobnost učinkovitega izvajanja mednarodnih projektov in prilagajanja organizacijskim obremenitvam. Posebej izraziti so izzivi usklajevanja kliničnih in raziskovalnih obveznosti ter omejene institucionalne kapacitete za podporo kompleksnim projektom. Prispevek poudarja pomen celovite projektne podpore, jasnejše razmejitve odgovornosti, krepitev administrativnih in digitalnih podpornih mehanizmov ter sistematičnega upravljanja tveganj. S tem prispeva k razumevanju pogojev za učinkovito izvajanje raziskovalnih projektov v zdravstvenem okolju ter ponuja izhodišča za nadaljnji razvoj.

Ključne besede: organizacijska odpornost, zdravstveno-raziskovalne institucije, mednarodni raziskovalni projekti, sistemska tveganja, projektna podpora

Javno-zasebno sodelovanje za varnost in odpornost kritične infrastrukture v Sloveniji: sistematični pregled literature s poudarkom na energetiki in digitalni infrastrukturi

MATEVŽ LIPOVŠEK,¹ BRANKO LOBNIKAR²

¹ Ministrstvo za obrambo Republike Slovenije, Ljubljana, Slovenija
matevz.lipovsek@student.um.si

² Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
branko.lobnikar@um.si

Prispevek obravnava javno-zasebno sodelovanje kot enega ključnih pogojev za krepitev varnosti in odpornosti kritične infrastrukture v Sloveniji, zlasti na področju energetike in digitalne infrastrukture. Na podlagi sistematičnega pregleda literature za obdobje 2018–2025, izvedenega po smernicah PRISMA 2020, pregled pokaže, da formalni institucionalni okviri sami po sebi ne zadostujejo za učinkovito krizno koordinacijo, če niso podprti z operativnimi mehanizmi sodelovanja (jasne vloge, stalne kontaktne točke, protokoli deljenja informacij in redne skupne vaje). Literatura poudarja predvsem vprašanja upravljanja, regulacije, upravljanja tveganj, kibernetске varnosti in operativne odpornosti, medtem ko je empiričnih raziskav, neposredno uporabnih za slovenski prostor, malo. Kot pomembne ovire se kažejo

pravne, organizacijske in tehnične omejitve, ki otežujejo izmenjavo informacij ter skupno odzivanje v krizah. Prispevek tudi ugotavlja, da je zrelost sodelovanja v obstoječi literaturi pogosteje opisana kot sistematično merjena s primerljivimi kazalniki. Kot osrednji doprinos predlaga izhodišča za razvoj empirično preverljivega modela zrelosti javno-zasebnega sodelovanja v Sloveniji. Ta model bi povezoval procesne mehanizme koordinacije z merljivimi izidi odpornosti, kot sta hitrost okrevanja in obseg motenj. Pregled literature ne prispeva le k teoretičnemu razumevanju področja, ampak tudi k oblikovanju usmeritev za nadaljnje raziskave, načrtovanje politik ter izboljšanje prakse sodelovanja med državnimi organi in zasebnimi upravljavci sistemov.

Ključne besede: javno-zasebno sodelovanje, kritična infrastruktura, odpornost, varnost, Slovenija

Razvoj konceptualnega modela nadinstitucionalnega sistema ključnih kazalnikov uspešnosti za strateško upravljanje notranje varnosti

BRANKO LOBNIKAR

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
branko.lobnikar@um.si

Prispevek predstavlja razvoj konceptualnega modela nadinstitucionalnega sistema sedmih ključnih kazalnikov (KPI) uspešnosti, učinkovitosti in kakovosti za strateško upravljanje notranje varnosti. Model izhaja iz predpostavke, da na ravni strateškega zagotavljanja notranje varnosti ni dovolj spremljati zgolj parcialnih statistik posameznih institucij, temveč je treba na nadinstitucionalni, strateški, ravni povezati kazalnike zmožnosti, procesov in izidov. Prvi sklop KPI zajema varnostne izide in legitimnost: indeks najtežjih varnostnih izidov, indeks zaupanja in občutka varnosti ter razmerje med prijavljenimi kaznivimi dejanji in viktimizacijo, ki opozarja na razkorak med evidentirano in dejansko pojavnostjo varnostnih pojavov. Drugi sklop KPI meri procesne vzvode sistema: cikel odziva in stabilizacije prioritetnih zadev ter delež pravočasno izvedenih medinstitucionalnih ukrepov iz sklepov Sekretariata Sveta za nacionalno varnost (SSNAV). Tretji sklop zajema trajnost sistema: pokritost integritetnih in notranjenadzornih pregledov ter zasedenost kritičnih vlog in

usposobljenost zaposlenih. Sedem KPI tako tvori vsebinsko celovit, vendar še vedno upravljavsko pregleden model, saj omogoča skupno branje legitimnosti, izidov, odzivnosti, koordinacije, integritete in kadrovske zmožnosti. Prispevek posebej izpostavi metodološka pravila za oblikovanje KPI, pomen razčlenitev, določitev pragov rdeče–oranžno–zeleno ter upravljavskega stopnjevanja ukrepov. Osrednji poudarek je na uporabnosti predlaganega modela za zgodnje zaznavanje sistemskih tveganj, boljše medinstitucionalno usklajevanje in bolj argumentirano odločanje na strateški ravni notranje varnosti.

Ključne besede: notranja varnost, ključni kazalniki uspešnosti, strateško upravljanje, nadinstitucionalni *dashboard*, legitimnost

Psihosocialna tveganja na delovnem mestu: tematska analiza objav na družbenem omrežju Instagram

MONIKA MARTINC, VANJA IDA ERČULJ

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
monika.martinc@student.um.si, vanja.erculj@um.si

Psihosocialna tveganja na delovnem mestu se nanašajo na različne vidike delovnega procesa in organizacijskega konteksta. Predstavljajo pomemben izziv sodobnega delovnega okolja, saj lahko negativno vplivajo na duševno zdravje in dobro počutje zaposlenih. Nekatera psihosocialna tveganja so povezana z različnimi oblikami dela, ki se običajno delijo na standardne in nestandardne. Za nekatere nestandardne oblike je značilno, da prinašajo manj ugodne pogoje za delavce. Družbena omrežja, zlasti Instagram, so postala pomemben vir za izražanje izkušenj o delovnih pogojih, saj delavcem omogočajo deljenje izkušenj ter dajejo glas sicer prezrtim skupinam. Vendar se redke raziskave ukvarjajo z analizo vsebine tovrstnih zapisov, čeprav so bogat vir informacij.

Cilj raziskave je bil analizirati objave na enem izmed profilov na družbenem omrežju Instagram, katerega objave so vezane na zaposlitev, ter ugotoviti, katera psihosocialna tveganja so najpogosteje izpostavljena in kako se razlikujejo glede na obliko zaposlitve. Raziskava temelji na fenomenološkem kvalitativnem pristopu, pri

čemer je bila uporabljena tematska analiza po Braun in Clarke. Analiziranih je bilo 1.254 javno dostopnih objav, objavljenih v obdobju med letoma 2019 in 2025.

Rezultati omogočajo prepoznavo ključnih vzorcev psihosocialnih tveganj na delovnem mestu ter poudarjajo pomen vključevanja novih virov podatkov, kot so družbena omrežja, pri njihovem proučevanju.

Ključne besede: psihosocialna tveganja, delovno mesto, družbeno omrežje, Instagram, tematska analiza

Delo v splošno korist z romsko populacijo – izzivi, priložnosti in dobre prakse

JERCA MATOŠ

Ministrstvo za pravosodje Republike Slovenije, Uprava Republike Slovenije za probacijo, Probacijska enota Novo mesto, Novo mesto, Slovenija

Delo v splošno korist kot alternativna sankcija je lahko eden izmed pomembnih načinov vključevanja storilcev kaznivih dejanj in večkratnih kršiteljev prometnih predpisov v družbo. Namen prispevka je predstavitev posebnosti pri izvajanju dela v splošno korist z romsko populacijo ter predstavitev dejavnikov, ki pomembno vplivajo na potek in uspešnost izvajanja dela. Dobra praksa namreč vključuje prilagojeno komunikacijo, sodelovanje z mentorji, izbiro ustreznih delovnih mest ter podporne ukrepe, ki povečujejo uspešnost izvrševanja sankcije.

Prispevek poudarja, da delo v splošno korist lahko predstavlja pomemben most med posameznikom in lokalno skupnostjo, če je izvajanje prilagojeno specifičnim potrebam romske skupnosti. Delo v splošno korist je tudi priložnost za socialno integracijo, vendar zahteva prilagojen pristop, ki presega formalni okvir zakonodaje.

Prav tako se pri organiziranju dela v splošno korist nenehno srečujemo s sistemskimi izzivi in ovirami, kot sta pomanjkanje razpoložljivih izvajalskih organizacij ter neodzivnost občin oziroma lokalnih skupnosti pri njihovem zagotavljanju. Avtorica v prispevku predstavlja primere dobre prakse in izkušnje iz dolgoletnega organiziranja ter nadzorovanja izvrševanja dela v splošno korist na območju Dolenjske, Bele krajine in Posavja, ki kažejo, da lahko delo v splošno korist ob ustrezni podpori deluje kot učinkovito orodje za krepitev delovnih navad, izboljšanje odnosov z lokalno skupnostjo in zmanjševanje povratništva.

Ključne besede: delo v splošno korist, probacija, romska populacija, skupnostne sankcije, lokalna skupnost

Delo z obsojenci, povzročitelji kaznivega dejanja nasilja v družini

JULIJA MEJAČ LESKOVŠEK

Ministrstvo za pravosodje Republike Slovenije, Uprava Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij, Zavod za prestajanje kazni zapora Dob pri Mirni, Mirna, Slovenija
julija.mejac-leskovsek@gov.si

Prispevek zajema definicijo nasilja v družini in zanemarjanja otrok. V prispevku je prikazana številčna statistika obsojenih oseb za tovrstna kazniva dejanja v ZPKZ in na splošno letna statistika. Predstavljene so oblike in načini dela s tovrstnimi storilci v zaporu in širšimi zunanjimi institucijami. V zavodu morajo tovrstni storilci opraviti program Trening socialnih veščin. V nadaljevanju prestajanja zaporne kazni poteka sodelovanje s pristojnim centrom za socialno delo, policijo, Društvom za nenasilno komunikacijo in drugimi. Predstavljen je postopek izvedbe Multidisciplinarnega tima na Centru za socialno delo s poudarkom na individualnem pristopu oziroma delu z vsakim posameznim obsojencem. Prispevek obravnava odnos obsojencev do kaznivega dejanja ter njihovo kritičnost do storjenega. Obravnavan je tudi vpliv kaznivega dejanja na njihove otroke, način razmišljanja obsojencev o storjenem med prestajanjem kazni in njihovi osebni cilji v prihodnje. Predstavljeni so različni primeri storilcev, obsojenih za kazniva dejanja nasilja v družini, pri katerih se pojavljajo številni strokovni izzivi pri delu z njimi, in pogledi žrtev na storjena kazniva dejanja.

Ključne besede: obsojenci, zapor, nasilje v družini, otroci, delo s povzročitelji nasilja, izzivi pri delu s tovrstnimi obsojenci

Deset let raziskovanja na področju varnosti v lokalnih skupnostih – dosežki in izzivi

GORAZD MEŠKO

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
gorazd.mesko@um.si

Programska skupina Varnost v lokalnih skupnostih na Fakulteti za varnostne vede predstavlja prvo raziskovalno jedro na fakulteti, ki od leta 2015 sistematično preučuje varnostne izzive na lokalni ravni. Njeni dosežki vključujejo razvoj celovitih raziskovalnih pristopov k preučevanju kriminalitete, viktimizacije, občutkov ogroženosti in socialne kohezije v lokalnih okoljih, kar pomembno prispeva k razvoju slovenske kriminologije in varstvoslovja. Pomemben del delovanja skupine je tesno sodelovanje s policijo, občinami in drugimi organizacijami, kar se kaže v vsakoletni organizaciji nacionalnih konferenc o varnosti v lokalnih skupnostih. Na teh srečanjih se povezujejo ugotovitve raziskovanja s potrebami prakse. Od leta 2016 skupina organizira tudi bienalno mednarodno konferenco *Criminal Justice and Security in Central and Eastern Europe*. Programska skupina pomembno vpliva na družbeni razvoj in mednarodno primerjalno kriminološko raziskovanje in umeščanje fakultete v mednarodni raziskovalni prostor. Z raziskovalnimi izsledki soustvarja nacionalne in lokalne varnostne politike ter podpira razvoj policijske dejavnosti in razprave o zagotavljanju varnosti v sodobnem času. Poleg tega krepi razvoj mladih

raziskovalcev in prispeva k mednarodni znanstveni prepoznavnosti fakultete z objavami, konferencami in sodelovanjem z uglednimi partnerji. V prispevku so predstavljeni dosežki raziskovalcev ter razvoj raziskovalnega dela na temeljnih in ciljnih raziskovalnih projektov, ki dopolnjujejo dejavnosti programske skupine in raziskovalce umeščajo v sodobne znanstvene tokove.

Ključne besede: varnost, lokalne skupnosti, raziskovanje, družbeni vpliv, Fakulteta za varnostne vede

Predlog prilagojenega modela za ocenjevanje in napovedovanje varnostnih pojavov večjih razsežnosti v slovenskih občinah

ANŽE MIHELIC, BERNARDA TOMINC, ANDREJ SOTLAR, MIHA DVOJMOC,
KAJA PRISLAN MIHELIC

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
anze.mihelic@um.si, bernarda.tominc@um.si, andrej.sotlar@um.si, miha.dvojmoc@um.si,
kaja.prislan@um.si

Naraščajoča pogostost in kompleksnost varnostnih pojavov večjih razsežnosti povečujeta potrebo po učinkovitem ocenjevanju in upravljanju varnostnih tveganj na lokalni ravni. Lokalne samouprave imajo pri preprečevanju, pripravljenosti in odzivanju na takšne pojave ključno vlogo, vendar za sistematično ocenjevanje tveganj pogosto nimajo ustrezno prilagojenih analitičnih pristopov in tehničnih rešitev. Obstoječi modeli ocenjevanja javnovarnostnih tveganj so večinoma razviti za nacionalne ravni ali specializirane varnostne organizacije, zato le omejeno upoštevajo posebnosti občin. Izvedli smo empirično raziskavo, v katero smo povabili vse slovenske občine; na povabilo se jih je odzvalo 52. Rezultati so omogočili identifikacijo njihovih potreb, razpoložljivih podatkov ter ključnih izzivov pri ocenjevanju varnostnih tveganj. Rezultat predstavlja model HEVC (*Hazard-*

Exposure-Vulnerability-Capacity), ki občinam omogoča bolj sistematično napovedovanje in obvladovanje varnostnih pojavov večjih razsežnosti. Model ponuja neposredno uporabno podlago za razvoj analitičnih orodij in podpornih rešitev za odločanje. Zaradi svoje strukture je posebej primeren za implementacijo v tehnične rešitve, ki omogočajo sistematično ocenjevanje varnostnih tveganj na časovno, stroškovno in kadrovsko učinkovit način.

Prispevek je nastal v okviru projekta CRP V5-24002, ki so ga sofinancirali Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije, Ministrstvo za notranje zadeve, Ministrstvo za notranje zadeve Policija, Ministrstvo za obrambo in Ministrstvo za javno upravo iz državnega proračuna.

Ključne besede: ocenjevanje varnostnih tveganj, HEVC, naravne nesreče, varnostni pojavi velikih razsežnosti, občine

Kompleksnost nasilja v družini skozi obravnavo primera

NEŽA MIKLIČ,¹ JOŽICA GABERŠEK ŠKET²

¹ Ministrstvo za notranje zadeve Republike Slovenije, Policija, Generalna policijska uprava, Policijska akademija, Višja policijska šola, Ljubljana
neza.miklic@policija.si

² Ministrstvo za notranje zadeve Republike Slovenije, Policija, Policijska uprava Celje, Policijska postaja Rogaška Slatina, Rogaška Slatina, jozica.gabersek@policija.si

Obravnavo nasilja v družini je zahtevna. V prispevku je predstavljen primer obravnave nasilja v družini. Policiji je anonimno prijavo odstopil center za socialno delo. Ob prihodu policije na kraj je bila oškodovanka v najemniškem stanovanju zaklenjena skupaj s trimesečnim dojenčkom. Osumljeni je oškodovanko z odvzemom telefona, svojo fizično prisotnostjo ter podajo konstantnih pritožb, vsakokrat v imenu oškodovanke, povsem socialno izoliral. Oškodovanka pod močnim vplivom stockholmskega sindroma nasilja ni prepoznala, dejanja storilca pa je minimalizirala in zanikala. Oškodovanka ni želela podati prijave in aktivno sodelovati v vseh nadaljnjih postopkih, kljub podrobno in natančno zbranim obvestilom ter kasnejšemu pričanju strokovnjakov. Osumljenec je kljub prepovedi približevanja preko svoje prijateljice izvajal nadzor nad oškodovanko. Senat, ki je obravnaval pritožbo zoper izrečeni ukrep prepovedi približevanja, ni upošteval ugotovitev policije in je razveljavitev utemeljeval zgolj na osumljenčevih trditvah. Vizualno kot verbalno povsem podrejena oškodovanka je med glavno obravnavo osumljencu na kratko pritrjevala. *Modus operandi* storilca se je prikazal z opisom

povsem enakega vedenja in ravnanja storilca, ki ga je bila deležna njegova nekdanja partnerica. Državno tožilstvo je v kazenski zadevi zoper obdolženca odstopilo od kazenskega pregona. V času prestajanja zapora zaradi drugih kaznivih dejanj je oškodovanki vendarle uspelo zapustiti osumljenca, ki si je med tem že ustvaril novo družinsko skupnost.

Ključne besede: nasilje v družini, policijska preiskava, stockholmski sindrom, prepoved približevanja, policija

Policijska preiskava nasilja v družini – analiza primerov z namenom kakovostnejše preiskave ter podanimi predlogi za njeno izboljšavo

NEŽA MIKLIČ

Ministrstvo za notranje zadeve Republike Slovenije, Policija, Generalna policijska uprava, Policijska akademija, Višja policijska šola, Ljubljana
neza.miklic@policija.si

Za potrebe priprave diplomskega dela na Višji policijski šoli je bilo z namenom ugotovitve stanja analiziranih devet spisov policijske preiskave nasilja v družini s treh policijskih postaj večje policijske uprave v Sloveniji. Ugotovljeno je bilo, da so policisti oškodovance pozivali k podaji prijave, čeprav se nasilje v družini preganja po uradni dolžnosti. V zapisniku so prednostno pomanjkljivo evidentirali znake kaznivega dejanja nasilja v družini ter hkrati dodatno evidentirali kaznivo dejanje zanemarjanja mladoletne osebe in surovega ravnanja, čeprav zanj ni bilo zakonskih pogojev. Kadar je bila izpolnjena individualna ocena stopnje ogroženosti žrtve, je bila ta pomanjkljiva. V posameznih primerih so policisti nadzor nad ukrepom prepovedi približevanja izvajali zgolj po telefonu. Potrdilo o prevzemu ključev je bilo izdano le dvakrat in čeprav je bil ukrep prepovedi približevanja izrečen tudi zoper otroke, policisti o tem niso obvestili vzgojno-izobraževalnega zavoda, v enem

primeru pa niso obvestili niti centra za socialno delo. Zbiranje obvestil bi morali opraviti temeljiteje, informativni razgovori so bili prevečkrat evidentirani na napačnem obrazcu. Ogled kraja dejanja je bil izveden v tretjini primerov, obvestilo o telesnih poškodbah ni bilo izdano v dveh primerih. Po zaslišanju osumljenca je bila v vseh primerih na državno tožilstvo podana kazenska ovadba, vendar že pregled manjšega števila spisov nikakor ne zmanjšuje resnosti ugotovitev.

Ključne besede: policija, nasilje v družini, policijska preiskava, zbiranje obvestil, ukrep prepovedi približevanja

Profesionalne kompetence probacijskega svetovalca

MIHA NOVAK

Ministrstvo za pravosodje Republike Slovenije, Uprava Republike Slovenije za probacijo, Ljubljana,
Slovenija
miha.novak@gov.si

Z letom 2018 se je v Sloveniji ustanovila Uprava za probacijo, ki izvaja skupnostne sankcije. Gre za državni organ, ki izvaja ukrepe in odločbe pristojnih organov, kot so komisija za pogojni odpust, sodišča in tožilstvo, naložene osebam, da te obveznosti opravijo. Uprava ima za to zaposlene svetovalce, ki delujejo v petih probacijskih enotah po Sloveniji.

V prispevku nas zanima predvsem, katere kompetence so potrebne za strokovno in učinkovito izvajanje probacijskih nalog. Koncept profesionalizacije se v tem okviru uporablja za raziskovanje legitimnosti, identitete in ustreznih praks znotraj ene strokovne službe. Svet Evrope je sprejel smernice glede zaposlovanja, izbora, izobraževanja, usposabljanja in strokovnega razvoja zaporskega in probacijskega osebja. S tem je postavil tudi standarde, ki veljajo za vse države članice Sveta Evrope.

Prispevek predstavlja preliminarne rezultate raziskave o samooceni profesionalnih kompetenc svetovalcev v Upravi za probacijo v Sloveniji. Obravnavano je razumevanje profesionalnih kompetenc med svetovalci, kompetence in veščine, ki

jih prepoznavajo kot ključne za svoje delo, ter tiste, ki jih pri delu dejansko uporabljajo. Izpostavljene so ključne kompetence, ki jih priporoča Svet Evrope, ter primerjava med priporočenimi kompetencami in kompetencami, ki jih zaposleni prepoznavajo kot nujne za strokovno delo s storilci kaznivih dejanj.

Ključne besede: probacija, kompetence, profesionalizacija, skupnostne sankcije, svetovalci

Pregled raziskovanja legitimnosti in samozaznave legitimnosti v zaporskem okolju

ZALA OSTERC, GORAZD MEŠKO, ROK HACIN

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
zala.osterc@student.um.si, gorazd.mesko@um.si, rok.hacin@um.si

Legitimnost avtoritete predstavlja temelj učinkovitega delovanja zaporskega sistema, saj vpliva na vzdrževanje reda in ohranjanja varnosti. Kljub pomembni vlogi v zaporskem okolju raziskovanje legitimnosti ostaja razdrobljeno in pogosto omejeno na ozke vidike interakcij med zaporskimi delavci in obsojenci. V prispevku so predstavljene ugotovitve sistematičnega pregleda študij o legitimnosti v zaporskem okolju ter izpostavljeni ključni vzorci, trendi in raziskovalne vrzeli tega področja. Pregled študij kaže, da se je večina raziskav osredotočala na zaznavo legitimnosti zaporskega osebja pri obsojencih, pri čemer imajo osrednjo vlogo postopkovna pravičnost, spoštljiv odnos in kakovost komunikacije. Manj raziskav pa posveča pozornost samozaznavi legitimnosti zaporskih delavcev, kar omejuje celovito razumevanje delovanja avtoritete in vsakodnevnih interakcij, ki oblikujejo socialno dinamiko ter stabilnost zaporskega okolja. Ugotovitve pregleda študij kažejo, da se legitimnost v zaporskem okolju oblikuje skozi vsakodnevne interakcije med zaporskimi akterji, kar prispeva k zmanjšanju potrebe po uporabi prisile in krepi stabilnost in zaupanje v delovanje zaporskega sistema pri obsojencih in zaporskih

delavcih. Hkrati so bile zaznane konceptualne in metodološke pomanjkljivosti obstoječih modelov preučevanja legitimnosti, ki pogosto ne zajamejo kompleksnosti zaporskega okolja.

Prispevek je nastal v okviru projekta v okviru projekta Legitimnost, odnosi med zaporskimi akterji in obravnava obsojencev v sodobnem zaporskem sistemu v Sloveniji (J5-70184) (2026–2028).

Ključne besede: zapor, legitimnost, samozaznava legitimnosti, obsojenci, zaporski delavci

Vpliv preiskovanja spolnih zlorab otrok na psihosocialno obremenitev preiskovalcev

MIHAELA PERKOVIĆ KARADŽA,¹ IGOR AREH²

¹ Ministrstvo za notranje zadeve Republike Slovenije, Policija, Generalna policijska uprava, Uprava kriminalistične policije, Sektor za splošno kriminaliteto, Ljubljana, Slovenija
mihaela.perkovic@student.um.si

² Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
igor.arih@um.si

Raziskava obravnava vpliv preiskovanja kaznivih dejanj spolnih zlorab otrok na psihosocialno obremenitev preiskovalcev v policiji. Raziskava temelji na kvantitativnem pristopu z uporabo anonimnega spletnega anketnega vprašalnika (1KA), v katerem je sodelovalo 197 policistov in kriminalistov. Analiza vključuje primerjavo med zaposlenimi, ki so pri svojem delu izpostavljeni gradivom spolnih zlorab otrok (angl. *Child Sexual Abuse Material* – CSAM), in tistimi, ki s tovrstnimi vsebinami niso v stiku.

Rezultati kažejo, da so preiskovalci pri obravnavi tovrstnih gradiv pogosto izpostavljeni intenzivnim čustvenim odzivom, kot so gnus, jeza, žalost in občutki nemoči. Posebej obremenjujoči so videoposnetki z zvokom in posnetki v živo, kar kaže na pomembno vlogo senzorične intenzivnosti pri doživljanju stresa. Hkrati

večina anketirancev poroča o omejenem občutku nadzora nad obsegom in zahtevnostjo dela ter o redkem obveščanju o zaključkih primerov.

Na ravni organizacije je zaznati razkorak med razpoložljivostjo in dejansko uporabo psihosocialne podpore, saj je ta sicer formalno dostopna, vendar pogosto ostaja neizkoriščena. Poleg tega večina anketirancev meni, da njihovo delo ni ustrezno prepoznano in ovrednoteno.

Ugotovitve raziskave poudarjajo potrebo po sistemskih izboljšavah na področju organizacijske podpore, strukturirane supervizije in razbremenilnih mehanizmov za preiskovalce.

Ključne besede: psihosocialna obremenitev, preiskovanje spolnih zlorab otrok, CSAM, policija, organizacijska podpora

Od regulativnih zahtev do informacijskovarnostnega vedenja zaposlenih: večnivojska analiza informacijskovarnostne kulture v kontekstu Zakona o informacijski varnosti

GREGOR PETRIČ, ANJA KOLAK, TEODORA TEA RISTEVSKA SKUŠEK

Univerza v Ljubljani, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana, Slovenija
gregor.petric@fdv.uni-lj.si, aja.kolak@fdv.uni-lj.si, teodora-tea.ristevska@fdv.uni-lj.si

Prispevek obravnava vprašanje, kako se zahteve Zakona o informacijski varnosti (ZInfV-1) prevajajo v vsakdanje organizacijske prakse informacijske varnosti. Izhodišče raziskave je, da formalna skladnost sama po sebi še ne zagotavlja dejanskega zmanjševanja tveganj, temveč se lahko vzpostavi razkorak (angl. *decoupling*) med formalnimi zahtevami, organizacijskimi postopki in ravnanjem zaposlenih. Posebna pozornost je namenjena organizacijskim mehanizmom, ki ta razkorak krepijo ali zmanjšujejo, zlasti podpora vodstva, odgovornosti brez ustrezne avtoritete in odprtosti komunikacije. Na osnovi predhodne kvalitativne raziskave in literature je predstavljen pojasnjevalni model s hipotezami, ki povezujejo organizacijsko in individualno raven. Model je testiran na osnovi večnivojskega

pristopa, ki vključuje zbiranje podatkov na dveh ravneh: med odgovornimi za informacijsko varnost ter med zaposlenimi v istih organizacijah, pri čemer populacijski okvir predstavljajo podjetja, ki so po ZInfV-1 identificirana kot pomembni oziroma bistveni subjekti. Za testiranje hipotez je uporabljen pristop večnivojskega linearnega strukturnega modeliranja. Temeljni rezultati omogočajo vpogled v to, kako zaznani regulativni pritisk, podpora vodstva informacijskovarnostni funkciji, razmerje med odgovornostjo in dejanskimi vzvodi upravljanja ter usmerjenost v formalno skladnost (dejavniki na ravni organizacije) preko zaznane legitimnosti varnostnih zahtev, konfliktov med varnostjo in delovnimi nalogami, komunikacijsko odprtostjo (dejavniki na ravni zaposlenih) vplivajo na vsakdanje oblike razkoraka med formalno skladnostjo in informacijskovarnostno prakso zaposlenih.

Ključne besede: informacijska varnost, informacijskovarnostna kultura, komuniciranje, večnivojski načrt, zakon o informacijski varnosti

Razširjenost nasilja nad starejšimi v Sloveniji z vidika starejših odraslih

TEJA PRIMC, BRANKO LOBNIKAR, KAJA PRISLAN MIHELIC

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
teja.primc@um.si, branko.lobnikar@um.si, kaja.prislan@um.si

Prispevek predstavlja rezultate študije o razširjenosti nasilja nad starejšimi v Sloveniji z vidika samoporočanja starejših o doživetem nasilju. Uporabili smo vprašalnik, ki zajema pet oblik nasilja (psihično, fizično, ekonomsko/materialno, spolno nasilje ter zanemarjanje) v zadnjih 12 mesecih in po dopolnjenem 65. letu. V raziskavo je bilo vključenih 479 starejših, 306 iz domov za starejše občane in 173 iz domačega okolja. Rezultati kažejo, da starejši najpogosteje poročajo o psihičnem nasilju, druge oblike nasilja pa navajajo redkeje. V zadnjih 12 mesecih je vsaj eno izkušnjo psihičnega nasilja navedlo 35 % udeležencev, zanemarjanja 11,9 %, fizičnega nasilja 8 %, ekonomskega nasilja 5,6 %, spolnega nasilja pa okoli 3 %. Tudi pri izkušnjah po dopolnjenem 65. letu je najpogosteje doživeto psihično nasilje, sledijo finančno/materialno izkoriščanje, fizično nasilje, zanemarjanje in spolno nasilje. Po poročanju starejših so v domačem okolju povzročitelji pogosteje osebe iz bližnjega kroga, predvsem partner oziroma zakonec ter odrasli otroci, v institucionalnem okolju pa se izraziteje kažejo odnosi med stanovalci in nekatere oblike nasilja v kontekstu oskrbe. Kot pomembni dejavniki tveganja izstopajo ranljivost starejših, osamljenost, zdravstvene težave ter obremenjenost povzročitelja. Ugotovitve hkrati kažejo, da je treba za celovito razumevanje pojavnosti nasilja ter oblikovanje

ustreznih sistemskih odzivov upoštevati perspektivo starejših in formalnih oskrbovalcev.

Prispevek je nastal v okviru Ciljnega raziskovalnega projekta Varna in solidarna prihodnost za vse: Ocena razširjenosti nasilja nad starejšimi odraslimi (št. V5-24069), ki ga sofinancirata Ministrstvo za solidarno prihodnost Republike Slovenije in Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije.

Ključne besede: nasilje nad starejšimi, merjenje, pojavnost, samoporočanje, Slovenija

Okvir kompetenc za kibernetsko varnost

KAJA PRISLAN MIHELIČ, ANŽE MIHELIČ, AJDA ŠULC

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
kaja.prislan@um.si, anze.mihelic@um.si, ajda.sulc@um.si

Pomen razvoja kompetenc na področju kibernetike varnosti prepoznajo številne politike in strategije, ki spodbujajo digitalni razvoj. Ena prednostnih nalog teh usmeritev je razvoj kompetenčnih okvirov, saj predstavljajo mehanizem za sledenje in razvoj digitalnih kompetenc. Kljub temu večina okvirov kibernetike varnost obravnava na splošno ali parcialno. V projektu št. J5-60085 smo na podlagi pregleda 35 mednarodnih okvirov in znanstvene literature razvili okvir kompetenc za kibernetike varnost za vsakodnevno rabo IKT. Okvir sestoji iz ene temeljne (Temeljne digitalne kompetence za varnost) in štirih ključnih dimenzij: Osebna varnost v digitalnem okolju, Operativna kibernetika varnost, Zavedna digitalna participacija in Uravnoteženo digitalno življenje. Te so razdeljene na 10 domen, ki jih sestavlja 81 primerov kompetenc. Okvir je bil zasnovan z namenom oblikovanja celovitega in uporabnega ogrodja, ki povezuje osebne, tehnične, vedenjske, družbene in trajnostne razsežnosti kibernetike varnosti. Z razvojem okvirja smo stremeli k sistematičnosti in primerljivosti na področju obravnave in raziskovanja kibernetikovarnostnih kompetenc, saj združuje raznolike pristope v enotno strukturo. Omogoča organizirano razumevanje kompleksnega varnostnega vedenja posameznikov ter predstavlja osnovo za razvoj merskih instrumentov.

Prispevek je nastal v okviru raziskovalnega projekta J5-60085: Premostitev digitalnega razkoraka – okvir kompetenc za digitalno varnost za starejše odrasle, ki ga financira Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije.

Ključne besede: kibernetkovarnostne kompetence, digitalne kompetence, kompetenčni okvir, razvoj kompetenc, IKT

Uporaba instrumenta za merjenje ozaveščenosti o informacijski varnosti HAIS-Q

NEJC ROKAVEC, SIMON VRHOVEC

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
nejc.rokavec1@student.um.si, simon.vrhovec@um.si

Instrument za merjenje ozaveščenosti o informacijski varnosti HAIS-Q (angl. *Human Aspects of Information Security Questionnaire*) predstavlja enega najbolj uveljavljenih instrumentov za merjenje ozaveščenosti o informacijski varnosti. Vprašalnik ocenjuje ozaveščenost preko treh dimenzij: znanja, stališč in vedenja. Prvotne validacijske študije instrumenta HAIS-Q so vključevale preverjanje veljavnosti in zanesljivosti konstruktov ter analizo povezave med konstrukti in dejanskim vedenjem.

V prispevku poročamo o sistematičnem pregledu literature, objavljene med letoma 2013 in 2026. Namen pregleda je identificirati kontekste uporabe HAIS-Q, analizirati, kako je bila validacija instrumenta obravnavana v obstoječih raziskavah, ter kritično ovrednotiti njegove prednosti in omejitve.

Pregled kaže, da se HAIS-Q uporablja v različnih okoljih, med drugim v organizacijah, visokem šolstvu, javni upravi, zdravstvu ter med starejšimi odraslimi. Analiza razkriva razlike v pristopih k validaciji ter kaže na vprašljivo metodološko robustnost instrumenta, zlasti glede dosledne operacionalizacije modela znanje-stališča-vedenje, empirične potrditve konstrukta ter povezave med samoocenami in dejanskim varnostnim vedenjem. Ugotovitve kažejo tudi na heterogenost vzorcev, merilnih postopkov in načinov poročanja, kar otežuje primerljivost rezultatov med študijami. Nadalje pregled izpostavlja omejitve samoocenjevalnih meritev ter potrebo po kombiniranju z objektivnimi kazalniki vedenja. Prispevek tako ponuja celovit vpogled v uporabo in validacijo instrumenta ter podaja priporočila za prihodnje raziskave in izboljšave metodoloških pristopov na tem področju varnosti.

Ključne besede: kibernetika varnost, informacijska varnost, ozaveščenost, model znanje-stališča-vedenje

Sodelovanje Slovenske vojske in policije na področju komunikacijsko-informacijskih sistemov in povezljivosti državnih organov pri krepitvi nacionalne varnosti

DEJAN ŠIMAT,¹ MATJAŽ MRAVLJA²

¹ Ministrstvo za obrambo Republike Slovenije, Slovenska vojska, Ljubljana, Slovenija
dejan.simat@mors.si

² Ministrstvo za notranje zadeve Republike Slovenije, Policija, Generalna policijska uprava, Policijska akademija, Višja policijska šola, Ljubljana, Slovenija
matjaz.mravlja@policija.si

Na Poveljstvu za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje se redno sestaja skupina za doktrino, razvoj, izobraževanje in usposabljanje. Ta skupina preučuje programe usposabljanja Višje policijske šole ter Višje vojaške strokovne šole, s ciljem zagotavljanja kakovostnega in aktualnega usposabljanja pripadnikov Slovenske vojske in policije. Programi vključujejo področna usposabljanja iz komunikacijsko-informacijskih sistemov (KIS), ki se trajnostno posodablajo, da zagotavljajo povezljivost, varnost, razpoložljivost komunikacijskih informacijskih storitev ter poenotenje operativnih postopkov. Usposabljanja vključujejo uporabo taktičnih (premičnih in premestljivih) ter stacionarnih komunikacijsko-informacijskih

sistemov, upravljanje omrežij, tehnična navodila za komunikacijo, zagotavljanje kibernetne varnosti ter postopke povezovanja z drugimi državnimi organi Republike Slovenije. Ob pregledu vsebine programov je poseben poudarek namenjen usklajevanju tehničnih standardov, komunikacijskih protokolov in operativnih postopkov, kar omogoča nemoten pretok informacij med skupnimi operacijami in nalogami. Cilj delovne skupine je izboljšati operativno učinkovitost in odpornost sistemov že v fazi kariernega usposabljanja pripadnikov Slovenske vojske in policije. Takšna oblika sodelovanja krepi skupno delovanje v podpornih nalogah nacionalne varnosti ter zaščite in reševanja, kar je ključno za učinkovito izvajanje nalog v kriznih in izrednih razmerah.

Ključne besede: slovenska vojska, policija, sodelovanje, višja šola, komunikacija, usposabljanje

Kdo ostaja digitalno izključen? Analiza dejavnikov tveganja med starejšimi odraslimi

NINA ŠKORNIK, ANŽE MIHELIC

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
nina.skornik@student.um.si, anze.mihelic@um.si

Digitalna izključenost starejših odraslih predstavlja pomemben izziv sodobne družbe, saj vpliva na dostop do informacij, storitev in socialnih interakcij. Prispevek izhaja iz potrebe po boljšem razumevanju tega pojava ter se osredotoča na preučevanje dejavnikov, povezanih z digitalno izključenostjo med starejšimi odraslimi. Posebna pozornost je namenjena motivacijskim, kognitivnim in socialnim vidikom, kot so intelektualna radovednost, osebna pobuda za rast, samoučinkovitost pri udeležbi na izobraževanju, subjektivne norme, odnos do izobraževanja, odnos do tehnologije, socialna povezanost, odnos do znanja in vrednost angažiranega prostega časa.

Namen prispevka je oblikovanje različnih skupin starejših odraslih na podlagi navedenih dejavnikov ter njihova medsebojna primerjava. V ospredju je prepoznavanje značilnih profilov posameznikov in preučevanje razlik med skupinami glede na obravnavane dejavnike. Skupine so dodatno analizirane tudi z

vidika demografskih značilnosti, kot so starost, spol, stopnja izobrazbe in bivalno okolje.

Prispevek tako obravnava vprašanje oblikovanja različnih vzorcev digitalne (ne)vključenosti med starejšimi odraslimi ter njihovo razumevanje skozi preplet individualnih in socialnih značilnosti.

Prispevek je nastal v okviru projekta Premostitev digitalnega razkoraka – okvir kompetenc za kibernetško varnost za starejše odrasle, št. J5-60085, ki ga je sofinancirala Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije iz državnega proračuna.

Ključne besede: digitalna izključenost, starejši odrasli, motivacijski dejavniki, profiliranje, demografija.

Kompetence za kibernetško varnost starejših odraslih

AJDA ŠULC, ALJA DERŽAJ, ŽIVA VEČKO, KAJA PRISLAN MIHELIC

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
ajda.sulc@um.si, alja.derzaj@student.um.si, ziva.vecko@student.um.si, kaja.prislan@um.si

Znanstvena literatura in kompetenčni okviri vse pogosteje naslavljajo kompetence za kibernetško varnost kot pomemben vidik digitalnih kompetenc, vendar ostajajo pristopi k njihovi operacionalizaciji neenotni. V sklopu projekta št. J5-60085 je bil opravljen sistematični pregled literature in obstoječih okvirov digitalnih kompetenc za starejše odrasle s poudarkom na kibernetški varnosti, z namenom identificirati načine njihove operacionalizacije. Pregled je vključeval empirične študije v angleškem jeziku, objavljene med letoma 2020 in 2025, in obstoječe kompetenčne okvire s poudarkom na kibernetški varnosti. Podrobneje so bili analizirani okviri, ki obravnavajo varno uporabo IKT v vsakdanjem življenju starejših odraslih. Ugotovitve kažejo prevlado kvantitativnih raziskav, pri čemer so kibernetkovarnostne kompetence najpogosteje obravnavane skozi prepoznavanje groženj, varstvo zasebnosti in presojo informacij. Okviri kažejo raznolikost pristopov, pri čemer so varnostne kompetence vključene neenotno in najpogosteje omejene na varstvo podatkov, varno rabo tehnologije in zavedanje tveganj. Rezultati predstavljajo osnovo za razvoj teoretičnega kompetenčnega okvira, prispevajo k boljšemu razumevanju konstrukta ter predstavljajo izhodišče za nadaljnje raziskovanje.

Prispevek je nastal v okviru raziskovalnega projekta J5-60085: Premostitev digitalnega razkoraka – okvir kompetenc za digitalno varnost za starejše odrasle, ki ga financira Javna agencija za znanstvenoraziskovalno in inovacijsko dejavnost Republike Slovenije.

Ključne besede: digitalne kompetence, starejši odrasli, kibernetna varnost, digitalni razkorak, sistematični pregled

Socialna izključenost kot dejavnik sodobnih varnostnih tveganj: vloga smernic mednarodnih organizacij pri krepitvi družbene odpornosti

BERNARDA TOMINC

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
bernarda.tominc@um.si

Prispevek izhaja iz teze, da socialna izključenost presega tradicionalno razumevanje socialne politike in vse bolj predstavlja relevantno varnostno vprašanje, saj hkrati ogroža varnost posameznikov in skupnosti ter povečuje sistemske ranljivosti družbe kot celote ter ustvarja okoliščine, ki omogočajo lažji pojav in širjenje raznih oblik odklonskega vedenja.

V sodobnem kompleksnem varnostnem okolju, zaznamovanem s prepletanjem različnih varnostnih izzivov, tveganj in groženj, tradicionalni, ozko sektorski in izključno nacionalni varnostni pristopi niso več zadostni. Prispevek zato poudarja pomen celostnega pristopa, ki obenem upošteva koncept človekove varnosti in stabilnost institucionalnih ter družbenih sistemov. V tem kontekstu izpostavlja pomen sodelovanja mednarodnih varnostnih organizacij (Organizacije združenih narodov, Evropske unije, Sveta Evrope in Organizacije za varnost in sodelovanje v

Evropi), ki z oblikovanjem varnostnih, socialnih, razvojnih in preventivnih politik ter prenosom dobrih praks prispevajo k zmanjševanju strukturnih vzrokov sodobnih varnostnih tveganj.

Posebna pozornost je namenjena vprašanju, kako lahko vključujoče javne politike, zgodnje prepoznavanje socialnih in varnostnih ranljivosti, sistematična izmenjava dobrih praks ter okrepljeno medinstitucionalno in čezmejno sodelovanje prispevajo h krepitvi družbene odpornosti.

Prispevek zagovarja tezo, da socialna vključenost predstavlja pomemben element sodobnega varnostnega upravljanja in da je vključujoča, kohezivna in odzivna družba hkrati tudi varnejša, stabilnejša in dolgoročno odpornejša družba na sodobna varnostna tveganja in grožnje.

Ključne besede: socialna izključenost, sodobna varnost, mednarodno varnostno sodelovanje, odpornost, človekova varnost

Forenzičnoobveščevalna dejavnost in umetna inteligenca: trenutno stanje in prihodnji izzivi

TAŠA TORBICA,¹ DORIJAN KERŽAN,^{1,2} ROBERT PRAČEK,^{1,2} BOŠTJAN SLAK¹

¹ Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
tasa.torbica@student.um.si, bostjan.slak@um.si

² Ministrstvo za notranje zadeve Republike Slovenije, Policija, Generalna policijska uprava, Nacionalni forenzični laboratorij, Ljubljana, Slovenija
dorijan.kerzan@policija.si

Forenzičnoobveščevalna dejavnost (angl. *forensic intelligence*) je pomembna in za operativno delo policije morda celo ključna nadgradnja forenzične znanosti, saj omogoča premik od tradicionalne uporabe forenzičnih rezultatov v sodnih postopkih k bolj sistematičnemu izkoriščanju informacij, ki jih zagotavlja forenzična znanost, in proaktivnemu omejevanju kriminalitete. Razvoj digitalizacije, podatkovnih zbirk in naprednih analitičnih orodij namreč omogoča uporabo forenzičnih informacij že v zgodnji fazi prepoznavanja povezav med kaznivimi dejanji ter pri boljšem preiskovanju ponavljajočih se kaznivih dejanj. Z implementacijo orodij umetne inteligence je možno povezati sicer različne forenzične podatke v analitične informacije, kar omogoča tudi učinkovitejše odkrivanje in preiskovanje organizirane kriminalitete. Takšen pristop krepi sodelovanje med analitiki in forenziki, izboljšuje zaznavanje vzorcev ter podpira strateško odločanje. Kljub temu številne policijske organizacije ostajajo omejene pri

izkoriščanju forenzičnih informacij in angažmaju forenzičnoobveščevalne dejavnosti.

Prispevek obravnava vlogo forenzičnih informacij v zgodnjih preiskovalnih in obveščevalnih procesih ter opozarja na organizacijske in metodološke izzive njihove integracije. Prav tako prispevek opisuje uporabo umetne inteligence kot ene izmed rešitev, ki bi lahko izboljšala premagovanje izpisanih izzivov.

Ključne besede: forenzičnoobveščevalna dejavnost, umetna inteligenca, preiskovanje, proaktivno delovanje, ponavljajoča se kazniva dejanja

Implementacija sistema za forenzično obrazno primerjavo v slovenski policiji

MATEJ TRAPEČAR

Ministrstvo za notranje zadeve Republike Slovenije, Policija, Generalna policijska uprava, Nacionalni forenzični laboratorij, Ljubljana, Slovenija
matej.trapecar@policija.si

Forenzična obrazna primerjava je ena izmed sodobnih forenzičnih biometričnih metod. Gre za metodo, kjer izvedenci opravijo analizo in primerjavo obrazov, da bi ugotovili, ali gre za isto osebo. Največkrat se za analizo in primerjavo uporabijo slike oseb ali videoposnetki. S pomočjo metode ACE-V se na sliki obraza kot preiskovanega dokaznega materiala najprej analizirajo značilnosti obraza, kot so oblike ušes, nosu in čeljusti ter razdalje med očmi. Drugi korak metode je primerjava analizirane slike obraza s primerjalnimi slikami. Sledi vrednotenje ugotovitev primerjave, kjer izvedenec oceni najdene podrobnosti in razlike med preiskovano in primerjalno sliko obraza. Zaradi subjektivnega postopka zaključki temeljijo na izkušnjah izvedenca in njegovem znanju. Za podajanje zaključkov se uporabljajo stopenjske lestvice, ki morajo vključevati stopnje podpore za ujemanje in stopnje za izključitev. Lestvice morajo vključevati tudi stopnjo, s katero izvedenec ugotovi, da ne podpira nobene od trditev. Zadnji, tj. četrti, korak je verifikacija, kjer drugi neodvisni izvedenec preveri ustreznost zaključkov prvega izvedenca. Rezultat

forenzične obrazne primerjave je mnenje forenzičnega izvedenca z določeno stopnjo verjetnosti. Forenzična obrazna metoda se bo implementirala v delo policije in se bo opravljala v Nacionalnem forenzičnem laboratoriju Generalne policijske uprave.

Ključne besede: forenzika, kaznivo dejanje, obrazna primerjava, metoda ACE-V, stopenjske lestvice

»BITI ali NE BITI« – obravnava osebe s kaznivim dejanjem zalezovanja na probacijski enoti

URŠKA TROPENAUER, TADEJA GRUBAR

Ministrstvo za pravosodje Republike Slovenije, Uprava Republike Slovenije za probacijo, Probacijska enota Maribor, Maribor, Slovenija
urska.tropenauer@gov.si, tadeja.grubar@gov.si

Zalezovanje je od leta 2015 kot oblika nasilja opredeljeno v Kazenskem zakoniku (KZ-1), od leta 2016 pa tudi v Zakonu o preprečevanju nasilja v družini (ZPND).

»Zalezovalcu moraš samo jasno reči, naj neha, ali pa ga malo prestrašiti, da mu bo jasno in bo dojel, pa bo odnehal ...« je to mit ali resnica?

Če strnemo, je zalezovanje nezaželeno, ponavljajoče se in vsiljivo nadlegovanje in/ali grozeče vedenje, usmerjeno proti določenemu posamezniku.

Razlogov za zalezovanje je veliko, zato jih delijo v različne tipe: glede na predhodni odnos z žrtvijo, glede na motiv začetka in nadaljevanja z zalezovanjem ter ali oseba kaže znake duševne bolezni in/ali osebnostne motnje. Najpogosteje zalezujejo možje, (nekdanji) partnerji, zavrtnjeni partnerji, (ne)znanci, ženske. Pogosto so značilne odvisnostne, narcisistične in paranoidne osebnostne poteze in/ali zloraba

substanc. Razumevanje različnih motivacij za zalezovanje pomaga pri razvoju bolj učinkovitih načinov dela z njimi, pri oceni tveganja za fizično nasilje zalezovalca nad žrtvijo ter načrtovanju varnosti.

Na probacijski enoti smo v okviru probacijske naloge Pogojna obsodba z varstvenim nadzorstvom obravnavali osebo, obsojeno za kaznivo dejanje zalezovanja, za čas enega leta. V prispevku je predstavljen smoter obravnave in zakaj je pomembna ocena tveganja za ponovitev kaznivega dejanja.

Ključne besede: zalezovanje, nadzor, moč, pogojna obsodba, varstveno nadzorstvo

Svoboda pod nadzorom

URŠKA TROPENAUER,¹ BARBARA TERNIK²

¹ Ministrstvo za pravosodje Republike Slovenije, Uprava Republike Slovenije za probacijo, Probacijska enota Maribor, Maribor, Slovenija
urska.tropenauer@gov.si

² Ministrstvo za pravosodje Republike Slovenije, Uprava Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij, Zavod za prestajanje kazni zapora Maribor, Odprti oddelek Rogoza
barbara.ternik@gov.si

Pobuda za prispevek medinstitucionalnega sodelovanja izhaja neposredno iz izkušenj in prakse dela med Upravo za izvrševanje kazenskih sankcij in Upravo za probacijo (UPRO), natančneje med Zavodom za prestajanje kazni zapora Maribor, Odprtim oddelkom Rogoza in UPRO, Probacijsko enoto Maribor. Kadar zavod za prestajanje kazni zapora (ZPKZ) ocenjuje, da bi bilo smiselno varstveno nadzorstvo ob pogojnem odpustu, pozove probacijsko enoto k sodelovanju. Varstveno nadzorstvo lahko poteka brez navodil kot svetovanje, spremljanje in/ali usmerjanje z namenom čim uspešnejše vključitve v okolje po prestani kazni. Lahko pa vsebuje eno ali več navodil, ki vključujejo naloge, ki se nanašajo na področja, kjer oseba potrebuje strokovno obravnavo. Cilj razširjenega strokovnega tima je, da se dogovori o vsebini varstvenega nadzorstva oz. vrsti obravnave, ki je za osebo najprimernejša. Osebni načrt, ki je pripravljen v ZPKZ, predstavlja izhodišče osebnega načrta izvrševanja probacijske naloge. V prispevku je predstavljen primer dobre prakse obsojenca z dolgoletno zaporno kaznijo, ki jo je zadnja leta prestajal v Odprtem oddelku Rogoza ZPKZ Maribor in na podlagi odločbe o pogojnem

odpustu z varstvenim nadzorstvom zadnja štiri leta do izteka kazni okuša svobodo pod nadzorom.

Ključne besede: medinstitucionalno sodelovanje, zaporna kazen, načrtovanje, pogojni odpust, varstveno nadzorstvo

Možnosti delovanja zasebnega varovanja na področju izvrševanja nalog pravosodne policije

DAVID VASIĆ,¹ ANDREJ SOTLAR,¹ EMANUEL BANUTAI²

¹ Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
david.vasic@student.um.si, andrej.sotlar@um.si

² Ministrstvo za pravosodje Republike Slovenije, Uprava Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij, Ljubljana, Slovenija
emanuel.banutai@gov.si

Slovenska pravosodna policija se sooča s kadrovsko stisko, ki povzroča vse večje izzive pri zagotavljanju varnosti v zaporih, pri čemer se trenutno stanje rešuje predvsem z začasnimi ukrepi. V tujini, zlasti v Združenih državah Amerike in Združenem kraljestvu, že dalj časa vključujejo zasebni sektor v delovanje zaporov, kar prinaša tako določene prednosti kot tudi etične dileme in pomisleke. Evropske države, kot sta Nemčija in Švedska, pri tem zavzemajo bolj zadržan pristop in zasebno varovanje vključujejo predvsem pri določenih storitvah, ne pa v neposredno delo z obsojenci. Slovensko zasebno varovanje je dobro organizirano, beleži rast in uspešno sodeluje z državo pri varovanju javnih objektov ter večine kritične infrastrukture, kar kaže na njegovo sposobnost opravljanja določenih nalog, ki jih trenutno izvaja pravosodna policija. Na tej podlagi bi lahko prevzelo nekatere naloge pravosodne policije, predvsem pomožne in tehnične naloge, kot so nadzor obiskovalcev, kontrola vstopa in izstopa oseb ter prtljage s tehničnimi sredstvi,

upravljanje videonadzora in alarmnih sistemov ter varovanje zunanjega oboda zaporskih objektov, pri čemer bi temeljne naloge še naprej ostale v pristojnosti države. Za širše vključevanje so potrebne zakonodajne spremembe ter natančna opredelitev pooblastil, pogojev in nadzora. Ključna sta tudi politična volja za uvedbo sistemskih rešitev in doseganje širšega družbenega soglasja.

Ključne besede: zasebno varovanje, pravosodna policija, pravosodni policisti, varnostniki, naloge

Orodja za odkrivanje in odzivanje na kibernetske grožnje: primerjalna analiza Cortex XDR in Microsoft Defender

TIM VERŠNIK, SIMON VRHOVEC

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
tim.versnik@student.um.si, simon.vrhovec@um.simanuel.banutai@gov.si

Zaradi hitrega razvoja digitalizacije, interneta stvari (IoT), uporabe koncepta BYOD ter vse bolj naprednih napadov tradicionalni varnostni mehanizmi, kot so protivirusni programi, ne zagotavljajo več zadostne zaščite. Organizacije zato vse pogosteje uvajajo napredne rešitve EDR in XDR, ki omogočajo zaznavanje, analizo in odzivanje v realnem času. V prispevku predstavljamo raziskavo orodij za zaznavanje in odzivanje na kibernetične grožnje, s poudarkom na primerjalni analizi rešitev Cortex XDR in *Microsoft Defender for Endpoint* (MDE). V okviru raziskave je bilo vzpostavljeno testno okolje z osmimi virtualnimi napravami v okolju VMware Aria. Tri naprave so bile zaščitene z MDE, tri s Cortex XDR, dve pa sta služili za izvajanje napadov in podporo orodju za emulacijo napadov Caldera. Izvedenih je bilo pet napadov: večstopenjski napad Powerkatze, potencialno neželena aplikacija (PUA), prenos podatkov prek BITSAdmin, lažno predstavljanje procesa LSASS ter zlonamerna koda iz datoteke ZIP. Merjeni so bili odzivni časi in uspešnost

zaznavanja. Rezultati kažejo, da MDE v povprečju hitreje zaznava napade, medtem ko Cortex XDR izkazuje bolj dosledno avtomatizirano preprečevanje in učinkovitejše odzivanje v kompleksnejših scenarijih. Obe rešitvi sicer zagotavljata visoko raven zaščite, a kljub temu zahtevata tudi ustrezno usposobljen kader, varnostne politike in ozaveščenost uporabnikov.

Ključne besede: kibernetika varnost, zaznavanje kibernetičnih groženj, kibernetični napad, MDR/EDR, Caldera

Študenti in prepoznavna manipuliranih digitalnih vsebin

SIMON VRHOVEC, NINA BERNIK

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
simon.vrhovec@um.si, nina.bernik@student.um.si

V sodobnem digitalnem okolju se študenti vse pogosteje soočajo z manipuliranimi digitalnimi vsebinami, kot so lažne novice in zavajajoče informacije, kar odpira pomembna vprašanja o njihovi sposobnosti prepoznavanja takšnih vsebin ter o njihovem vedenju v digitalnem prostoru. V prispevku obravnavamo vlogo digitalne pismenosti, skrbi za zasebnost ter zavedanja digitalnega odtisa pri oblikovanju vedenjskih odzivov študentov ob soočenju z manipuliranimi vsebinami. Glavni cilj raziskave je analizirati, v kolikšni meri navedeni dejavniki vplivajo na zaznavanje manipuliranih vsebin ter na nadaljnje vedenje, kot sta deljenje ali prijava takšnih vsebin. Raziskava temelji na kvantitativnem pristopu z uporabo strukturiranega spletnega vprašalnika, izvedenega med študenti v Sloveniji in Španiji. Primerjalna analiza omogoča vpogled v podobnosti in razlike med obema okoljema, zlasti v kontekstu digitalne pismenosti, zaznavanja tveganj in odgovornega ravnanja v digitalnem prostoru. Rezultati raziskave prispevajo k boljšemu razumevanju vloge digitalne pismenosti in zavedanja digitalnega odtisa pri prepoznavanju manipuliranih digitalnih vsebin ter oblikovanju vedenjskih odzivov, povezanih z njihovim nadaljnjim širjenjem. Ob tem se nakazujejo tudi določene razlike med slovenskimi in španskimi študenti. Prispevek ponuja pomemben vpogled v vedenjske vzorce

mladih ter poudarja potrebo po sistematičnem razvoju digitalnih kompetenc kot ključnega dejavnika za krepitev odpornosti proti manipulacijam v digitalnem okolju.

Ključne besede: digitalna pismenost, digitalni odtis, manipulirane digitalne vsebine, lažne novice, zaznavanje tveganj

Spoštovanje procesnih pravic v policijskem pridržanju: med standardi Evropskega odbora za preprečevanje mučenja in nečloveškega ali ponižujočega ravnanja ali kaznovanja in prakso

KATARINA VUČKO, IVAN ŠELIH

Varuh človekovih pravic Republike Slovenije, Ljubljana, Slovenija
katarina.vucko@varuh-rs.si, ivan.selih@varuh-rs.si

Državni preventivni mehanizmi (DPM) imajo pomembno vlogo pri spremljanju spoštovanja procesnih pravic v policijskem pridržanju, ki so ključne za preprečevanje mučenja in drugega nečloveškega ravnanja. Evropski odbor za preprečevanje mučenja in nečloveškega ali ponižujočega ravnanja ali kaznovanja (angl. *European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment – CPT*) poudarja, da morajo biti pravice do odvetnika, obveščanja bližnjih in dostopa do zdravniške pomoči zagotovljene že od začetka pridržanja. Prispevek poleg predstavitve standardov CPT ter njegovih ugotovitev glede spoštovanja procesnih pravic v policijskem pridržanju v Sloveniji analizira tudi ugotovitve serije tematskih

obiskov DPM v letu 2025. Pri tem sta bila uporabljena dva dopolnjujoča se pristopa: prvi je obsegal intervjuje z osebami, ki so bile nedavno priprte in so pred tem prestale policijsko pridržanje, v drugem delu pa je bil opravljen vpogled v spise pridržanj na policijskih postajah. Ugotovitve kažejo, da zaznani primeri kršitev ne izstopajo kot posamični odkloni, temveč nakazujejo, da je nepopolno spoštovanje procesnih pravic oseb v policijskem pridržanju širši sistemski izziv. Posebej problematične so bile ugotovitve glede odsotnosti pouka o pravicah, neupoštevanja odločitev pridržanih oseb o uresničevanju posameznih pravic ter neskladij med njihovimi izjavami in policijsko dokumentacijo, ki teh odločitev in prošenj ne beleži ustrezno. Prispevek opozarja na potrebo po kontinuiranem izobraževanju policistov, razumevanju pomena procesnih pravic ter jasni zavezanosti njihovemu doslednemu uresničevanju v praksi.

Ključne besede: procesne pravice, policijsko pridržanje, človekove pravice, preprečevanje mučenja, predkazenski postopek

27. DNEVI VARSTVOSLOVJA, BOHINJSKA BISTRICA, 4. IN 5. JUNIJ 2026: ZBORNİK POVZETKOV

ANDREJ SOTLAR, IGOR AREH, BENJAMIN FLANDER,
MAJA MODIC, TINKARA PAVŠIČ MREVLJE (UR.)

Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede, Ljubljana, Slovenija
andrej.sotlar@um.si, igor.areh@um.si, benjamin.flander@um.si, maja.modic@um.si,
tinakara.pavsic@um.si

Prispevki 27. konference Dnevi varstvoslovja prinašajo strokovni in znanstveni premislek o načinih in virih za zagotavljanje varnosti sodobne družbe. V zborniku so zbrani izhodišča treh okroglih miz in povzetki dvainpetdesetih prispevkov, v katerih se avtorji lotevajo tematik s področja policijske dejavnosti, kriminologije, kriminalistike, informacijske varnosti, pravosodja, penologije, vojaške dejavnosti, splošnega varstvoslovja in drugih tematik, ki jih narekujejo varnostni izzivi sodobne družbe.

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.fvv.3.2026](https://doi.org/10.18690/um.fvv.3.2026)

ISBN
978-961-299-151-7

Ključne besede:
varstvoslovje,
varnost,
policijska dejavnost,
kriminologija,
kriminalistika,
informacijska varnost,
penologija

Univerzitetna založba
Univerze v Mariboru

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.fvv.3.2026](https://doi.org/10.18690/um.fvv.3.2026)

ISBN
978-961-299-151-7

27TH DAYS OF CRIMINAL JUSTICE AND SECURITY, BOHINJSKA BISTRICA, 4TH & 5TH OF JUNE 2026: BOOK OF ABSTRACTS

ANDREJ SOTLAR, IGOR AREH, BENJAMIN FLANDER,
MAJA MODIC, TINKARA PAVŠIČ MREVLJE (EDS.)

University of Maribor, Faculty of Criminal Justice and Security, Ljubljana, Slovenia
andrej.sotlar@um.si, igor.arreh@um.si, benjamin.flander@um.si, maja.modic@um.si,
tinakara.pavsic@um.si

Keywords:

criminal justice and security,
security,
policing,
criminology,
criminalistics,
information security,
penology

Contributions of the 27th Conference Days of Criminal Justice and Security represent professional and scientific consideration of paths and resources for provision of security in contemporary society. The proceeding includes abstracts of three round tables and fifty-two contributions, dealing with a broad range of topics from the field of policing, criminology, criminalistics, information security, justice, penology, military activities, general criminal justice and security, and other topics dictated by security challenges of contemporary society.

University of Maribor Press

Univerza v Mariboru

Fakulteta za varnostne vede